KAJA

Ilmub igapäew.

Toimetus, Tallinnas, Suur turg 16, lõnetraat 3-12, awatud l. 9 h. — l. 10 õht.
Lõsine walwekord, „Ühiselu" trükikojas, lõnetraat 1-80.
Talitus, Suurturg 16, lõnetraat 5-81. awatud l. 1/29 hom. kuni l. 6 p. l.
Abitalitused:
Tartus, Suur turg 8, 3. korral, Wilsandis, Tartu uul., Mooseri m., Pärnus, Rüütli uul. 41.
Peatoimetaja lõnetund l. 10—11 hom. lõnetraat 2-85.
Ärimehejate lõnetunnid kella 1/210—1/211 hom. ja 3—4 p. l. lõnetraat 5—81.
Aadress kirjawahetuseks: „Kaja" Tallinn, postkast 28.
Käsikirjad, läänud kirjatõed häwitatakse ära, kui tagasitõimiseks postmarkide juurdelisatud ei ole. Igale kästkirjale tuleb saatja nimi ja aadress alla kirjutada, ajalehes. tähendusmine, kui kästkiri mitte alallise kirjasaatja poolt ei tule.

Kirjaku numbri hind 3 marka

Tellimise hind.

Postiga:		Ise järgwites:	
1. kuu peale	75 mrk.	1. kuu peale	68 mrk.
3. „ „	225 „	3. „ „	204 „
6. „ „	450 „	6. „ „	408 „

Wäljamaale 1 kuu peale 200 marka.
Aadressimuutmine 20 marka.
Tellimist wõtawad wastu talitus, abitalitused oma telliniste wastuwõtjad ja kõik Wabariigi posttontorid. Soomes, Saksamaal, Prantsusmaal ja mitmes muus wälisriigis wõtab iga kohalik postkontor „Kaja" tellimist wastu.

Kuulutuste hind:
Üks millimeeter ühel weerul: lehe eesotsas 5 mrk tekstis keskel 6 mrk., kuulutuse järel 3 mrk.
Kuulutusi wõtawad wastu kodumaal talitus, abitalitused ja agentuurid. Soomes — Sanomanlehtien Ilmoituskoimisto, Helsinki; Saksamaal ja Austrias — „Ala" Vereinigte Ann. Gesellsch., Berlin, Krausenstr. 38,39 Lätis — Ed. Dephoff, Skubnu eela, Riga.

Nr. 219. Esmaspäewal, 20. augustil 1923. V. aastakäik.

Eesti-Läti kaubalepingu sõlmimine.

Täna algawad nõupidamised.

Eila hommikul jõudis Riiast Tallinna Läti wälisministri abi hra Albats, kellel kohapeal Eesti walitsuse esitajatega nõupidamised Eesti-Läti waheliste majanduslise kokkuleppe, s. o. kaubalepingu üle ees on. Kas hra Albatsil ka teiste Eesti-Läti waheliste küsimuste lahendamiseks wolitused on, ei ole teada, samuti puuduwad teated ka selle kohta, kas ta sel korral, kui kaubalepingu kawa nõupidamistel wälja töötatakse, seda lõpulikult alla kirjutada wõib, wõi mitte.

Eesti poolt wõtawad nõupidamistest kaubalepingu üle osa wälisministri abi hra Toffer, kaubandus - tööstusministri abi hra Hurt, rahaministri abi hra Rosendorf ja kaubandus - tööstusministeeriumi nõunik hra Mieckwitz.

Esimene nõupidamine on täna wälisministeeriumi ruumes.

Ameerika sõjalaewa külaskäik Tallinna.

Pühapäewa hommikupoolse saatis Tallinna külaslõitnud Ameerika soomusristleja „Pittsburgi" meeskond linna waatamisega mööda.

Hommiku kell 1/211 ilmus Ameerika aseadmiraal Antrevs sõjalaewalt riigiwanema majasse Toompeale wisiidiga. Enda äraoleku tõttu Tallinnast ei saanud riigiwanem külalist isiklikult wastu wõtta. Hommikul käis aseadmiraal weel teistkorda riigiwanema majas, sel puhul abikaasaga.

Kella 11 paiku tegi aseadmiraal nelja ohwitseri ja kohalise Ameerika konsuli saatel ametliku wisiidi sõjaministrile. Wastuwõtmas oli sõjaministri abi kindral Larka.

Kell 1/25 p. l. oli kohalise Ameerika konsuli Quartan'i poolt konsulaadi ruumides einewõtmine (five-o-clock tea) korraldatud, millest osa wõttis aseadmiraal Antrevs abikaasaga, pea kõigi Tallinnas asuwate wälissaatkondade esitajad abikaasadega, Ameerika Riia saatkonna sekretäär hra Gade j. t.

Eesti esitajatest wiibisid pidusöögil wälisminister Dr. Akel abikaasaga, sõjaministri abi kindral Larka, wälisministeeriumi Lääne poliitil. osak. juhataja hra Markus j. t.

Kooswiibimine einelaual wältas kella 1/27-ni p. l.

Õhtul kell 8 oli Ameerika meremeeste auks ohwitseride kasiinos sõjaministeeriumi poolt pidusõõk korraldatud, millest niihästi külalised kui ka Eesti esitajad rohkel arwul osa wõtsid.

Täna kell 1 on pidulik einewõtmine wälisministri juures wälisministeeriumis.

Ameerika sõjalaew lahkub Tallinnast täna kella 5—6 paiku p. l.

Ameerika merewäelased Tallinnas.

Walgemütsilised ühisriikide meremehed uitasid eila südalinnas elawamates liikumiskohtades, silmitsesid nähtawa uudishimuga meie elu-olu nähtusi, uurisid kaubahindu akendel jne. Rohkesti elu ja mõnu tõid ameeriklased joogikohtadesse. Siin istusid nad mõnusalt laudade ääres ja jõid Eesti „tulivett" laia isuga. Näis neile maitsema Eesti õlugi. Ei puudunud nende hulgas ka muusikamehedki: nii ühes ja teises kohas istus meremees klaveri ette ja löi omapärast muusikat.

Laupäewa õhtul walgus umbes kolmkümmend ühisriikide meremeest „Rahwaaeda". Tantsud nähti neile esiti wõõrad olewat, kuid wanstri asus nende oma keskelt üks meremees klaveri ette tantsulugusid wirutama, siis kukkusid ka teised ameeriklased tantsu legema, et põrand wabises. Eriti piiidsid wõõrad meremehed tubakust sobitada meie walgeweeriste neiudega.

Saksamaa sündmused.

Saksa rahwuslased ähwardawad Stresemanni surmata.

„Stresemannil tuleb hukkuda täies õies".

Pariis, 18. aug. (ETA.)

Toitlusseisukord okkupeeritud maakondades on paranemas. Liitlaste Rheinimaade komisjoni otsusel suluti piir okkupeeritud ja okkupeerimata Saksamaa wahel weel üheks kuuks kuni 16. septembrini, et takistada mässuõhutajaid okkupeeritud maakondadesse tulemast.

Saksa rahwusline ajakirjandus asub uue kantsleri wastu ikka kaugemale wastasrinda, kusjuures mõned lehed isegi soowitawad kantsleri hukkamist. Saksa rahwaliku erakonna häälekandja „Deutsches Tageblatt" suluti kolmeks nädalaks kirjutuse pärast, mis sisaldas lause „Erzberger ja Rathenau olid lilled, mis hukkusid täies õies. Stresemannil tuleb ka hukkuda täies õies." Tuntud kirjandusajaloolane Bartels tähendas awaliku kõnes: „Loodame, et warsti leidub mees, kes wõtab kantslerilt elu". „Berliner Tageblatt" teatab, et Saksi peaministri süüdistuste pärast reichswehri ja keskwalitsuse wastu keelas kaitseminister Geßler kaitsewäele osawõtmist Saksi walitsuse poolt korraldatawatest põhiseaduse pidustustest.

Kriis trükitööstuses.

Hulk trükikodasid ja ajalehti sulutakse.

Berliin, 18. aug. (ETA.)

Rippumatult Kesk-Saksamaa ajalehewäljaandjate sammust otsustasid Dresdeni sõnumi järele ka Saksi lehtede wäljaandjad pühapäewast peale trükitöölisi lahti lasta ja trükikojad suluda. Lehtede edaspidine ilmumine on kõrsitaw.

Berliin, 17. aug. (ETA.)

Kõik Kesk-Saksa ajalehtede wäljaandjad otsustasid wõimatu 36-miljonilise nädalapalga tariifi tagajärjel töölisi lahti lasta ja trükikojad suluda.

Tähtsamad Saksa teaduslikkude raamatute kirjastajad on sunnitud lõpetama raamatute wäljaandmist, sest et trükihinnad 2.700.000 margalise dollarikursi juures praeguste töötariifide mõjul on jõudnud rahuaegsetega wõrreldes kolmekordse kõrguseni. Selle tagajärjel ei wõiks raamatud sise- ega wäljamaal ostjaid leida.

Kiwisõe hind.

Berliin, 17. aug. (ETA.)

Saksa kiwisõe hinnad tõstetakse kindlawäärtusliste palkade tarwitusele wõtmise tagajärjel 5.000.000-margalise dollari kursi juures 23.000.000 margani ühe tonni eest. Inglise kiwisüsi, juurearwatud 4,5 shillingiline prahi hind maksab ainult 20.000.000 marka tonni eest. Hamburgis weetakse iga kuu 1.500.000 t. Inglise kiwisüsi sisse. Sellele tulewad lisaks 9000 tonni Poola Ülem-Sileesiast.

Saksa-Vatikani leping.

Berliin, 19. aug. (ETA.)

Vatikani ringkondade seletuse järele tehtakse lähemal ajal leping Saksamaaga. Täitsamate küsimuste üle on Vatikani ja Saksa walitsuse wahel juba kokkuleppele jõutud.

Ameerika seisukoht heakstegemisküsimuses.

Berliin, 19. aug. (ETA.)

„New-York Times'i" kuulmist mööda saatis riigisekretäär Hughes identiilise märgukirja Inglise, Prantsuse, Saksa, Itaalia ja Belgia walitsustele, milles tähendatakse, et president Coolidge ei too muudatusi Ameerika walitsuse seisukohasse heakstegemisküsimuses. Ameerika walitsus jääb endiselt riigisekretääri Hughes'i poolt läinud aastal New-Havenis tehtud ettepanekute juure, milles soowitati Saksa maksujõu kindlaksmääramist erapooletu asjatundjate läbi.

Prantsusmaa lubab muuta Ruhri okkupatsiooni iseloomu

kui passiiwne wastupanek ära jääb.

London, 19. aug. (ETA).

Pariisi lehtede teatel lubatakse Prantsuse wastuses Briti märgukirja peale wiibimata muuta Ruhri okkupatsiooni iseloomu, kui passiiwne wastupanek peaks ära jääma. Sõjawägede arwu wähendatakse, wäljasaadetuile lubatakse tagasi tulla, Prantsuse inseneerid loobuksid töösturelu juhtimisest ja lepiksid selle kontrolleerimisega.

Prantsuse-Tshehi kaubaleping.

Berliin, 19. aug. (ETA.)

Läbirääkimised Prantsuse-Tshehi kaubalepingu üle on lõpule wiidud. Lepingu kawa parnakse wiibimata mõlematele walitsustele heakskiitmiseks ette.

Daani rahaasjanduse kongress.

Berliin, 19. aug. (ETA.)

Kopenhaagenis algas Daani rahwuspanga poolt kokku kutsutud Daani waluuta kongress. 34 Daani rahaasjanduse tegelast hakkatwad arutama Daani krooni langemise ärahoidmise wõimalust.

Taifuuni häwitustöö Hongkongis.

London, 18. aug. (ETA.)

Hongkongist teatatakse: Kärmiselt tugew taifuun sünnitas Hongkongis seiswatele laewadele ning linnale suurt kahju. Hulk laewu wajusid põhja, muu hulgas ka Briti weealune paat L 9, mis sadama häilis ankrus seisis. Inimohwrite hulk on suur. Weeakuse paadi meeskond pääsis elusa.

Juutide wäljarändamine Palestiinast.

London, 19. aug. (ETA).

Lehed teatawad juutide suurearwulisest wäljarändamisest Palestiinast ühisriikidesse. Ühisriikide konsulaadi ees Jeruusalemmas on iga päew sabad. Läinud nädala jooksul anti wäljarändajatele 300 wiisat

Wõitlused Marokkos.

London, 19. aug. (ETA.)

Madridis awaldatud ametliku teadaande järele awati Hispaania Marokkos wäljamaalaste leegioni pataljoni peale, kes kaitses ehitatawat Farha telefoni liini, redust tuld. Pataljon kaotas 2 ohwitseri ja 7 sõdurit surnutena ja 2 ohwitseri ning 50 meest haawatuna. Sõjistel operatsioonidel Tafersitis haawati üks ohwitser ja kolm sõdurit.

Põhjanaba lennu ettewalmistused.

London, 19. aug. (ETA).

Põhja naba lennu ettewalmistused ühisriikide lennujaamas New Jerseys jõuawad lõpule. Lend wõetakse ette tulewal suwel õhulaewaga ZR3, mis on 680 jalga pikk. Õhulaew täidetakse heeliumiga. Laewal on 20—25 meheline meeskond. 6000-penikoormaline lend testaks seitse päewa.

Soome 1924. a. eelarwe.

Helsingi, 19. aug. (ETA).

Walitsus töötas lõpulikult wälja 1924. a. eelarwe. Rahaministri seletuse järele jatkub eelarwe sissetulekutest wäljaminekute katteks. Laenusid eelolewal aastal eelarwe puudujäägi katmiseks ei tehta; ka ei ole wajadust puudutada riigi kapitaali tagawara. On leitud wõimaliku olewat teatud määrani kergendada maksusid. Walitsus kawatseb kaotada wanad maamaksud, ja osalt kapitaali- ning tollimaksud. Mis puutub ülsikutesse eelarwe osadesse, siis on ettenähtud suuremad wäljaminekud teedehituse, riigikaitse, hariduse ja alamate ametnikkude palkade alal. Korraline eelarwe ulatab 2300 miljoni Soome margani 2200 miljoni wastu käesolewal aastal. Erakorraline eelarwe püsib pea endisel kõrgusel — 440 miljoni marka.

Gruusia iseseiswuse püüded.

„Robotnik" kirjutab 14. aug.: Gruusia komitee Poolas on Poola walitsuse poole pööranud memorandumiga, milles palutakse, et eelolewal Wene-Poola kaubalepingu tegemisel iseseiswa Gruusia huwisid silmas peetaks ning et Poola ametlikult ei tunnistaks praegust makswat seisukorda, kus Gruusia sunniwiisil Wenemaaga ühendatud. ETA.

Lühikesed teated.

London, 19. aug. (ETA).

Täna oli Jiri parlamendi kandidaatide registreerimise wiimane päew. 153-le kohale andsid üles 400 kandidaati 15 erakonnast ja rühmitusest.

Berliin, 17. aug. (ETA).

Ühisriikide postiministeerium trükib kahetsentilise postmargi president Hardingi pildiga.

Ilmateated.

Esimene öökülm Põhja-Eestis.

Meie ilmastikus on harilikuks nähtuseks, et peale tugewaid põhjapoolseid tuulesid ja tormisid temperatuur ka keskjuwel kiiresti langeb ja pahatihti enesega öökülmasid kaasa toob. Peale esimest suuremat põhja ja loode tormi, mis meil 11.—13. aug. möllas, järgnes esimene külmem öö wastu 14. aug., mis örnemaid taimi, nagu: kõrwitsaid ja kurke, madalatel liiwastel maadel ära rikkus ja ka kartuli pealseid näpistas, kuid suuremat kahju ta sel korral ei sünnitanud. Peale wiimast tormi tuli wastu 19. aug. aga tugewam öökülm kuni 2 kr., mis kurgid ja kõrwitsad sootuks ära wõttis ja mitmel pool sisemaal kartuli pealsed mustaks tõmbas ja wiimaste kasu lõpulikult kängu pani. Ka odrale tegi külm kahju, iwa idanemist rikkudes, nii et temast tänawu seemnewilja ei saa, samuti ka häid linnaseid. —d.

Loodetaw ilm esmaspäewal, 20. augustil:

Merel kõwa, sisemaal keskmise kiirusega kirde tuul. Muutlik pilwitus. Paiguti wihmasajud. Jahe.

Ilmade ülewaade 19. aug.:

Madalrõhu keskkoht Lõuna-Rootsis — 744 mm. Õhu rõhumine wäheneb Poola- ja Leedumaal. Kõrge rõhu tsentrid endiselt Prantsusmaal ja põhja pool Islandi — 764 mm. Eestis oli öösel paiguti ainult 5 kraadi C. sooja. ETA.

Wälispoliitiline ringwaade.

Cuno kabineti õnnetu tegewus. Uus walitsus Saksamaal, tema püüdmised ja lootused. — Inglise märgukiri. — Kuulujutud Prantsuse järelandlusest Ruhri küsimuses. — Uus Ameerika president ei sega end Euroopa asjadesse. — De Valera wangistamine.

Saksamaa sai enesele 14. aug. uue walitsuse. Selleks oli seal töepoolest wiimane aeg läes. Ithegi riigikantsleri walitsemine ei ole Saksa wabariigil nii kalliks maksma läinud kui just Cuno ametiaeg. Kaheksa-üheksa kuuga saatis Cuno kabinett Saksamaa suure wiletsuse sisse. Pankrott on käes, riigikassa täiesti tühi, paberiraha trükkimise masinate rattad weerewad pöörase kiirusega kui meeletud ööd ja päewa, et katta tarwidust rahamärkide järele. Ainult tööstus on osanud enesele miljardid kokku kuhjata ja neid julgesse kohta paigutada. Teised elanikud peawad aga suurt häda ja wiletsust kannatama.

Kui Cuno kabinett 21. now. 1922. ametisse astus, terwitati teda suure rõõmuga laiemates ringkondades, eriti nende poolt, kes juba ammu olid igatsemud walitsuses näha tublid asjatundjaid mehi, mitte aga poliitiliste erakondade juhtiwaid jõudusid, kes armastawad põhimõtete seljas ratsutada ja tihti tegeliku tööga hakkama ei saa. Loodeti kindlasti, et Cuno seab kõigepealt rahaasjad korda, paneb waluuta langemise seisma, wiib riigi eelarwe tasakaalu ja loob seega majanduslisele elule kindla aluse. Aga asi läks otse ümberpöördult. Õnnetuseks oli see, et Cuno laskis päewakorrale tõusta Ruhri küsimuse, mida ta ei suutnud mitte üht sammugi lahendamisele lähemale wiia, ei passiiwse wastupaneku korraldamisega ega märgukirjadega. Siiwenedes poliitilisesse tööse kaotas ta ülewaate oma poliitika majanduslise eeltingimisie kohta. Miljardide ja biljonite wiisi loopis ta passiiwse wastupaneku toetamiseks raha wälja, ilma et ta selleks musi sissetuleku-allikaid oleks otsinud. Suurkapitalistlisi ringkondi selleks tööle ei tõmmatud, nendel oli walitsuse peale tuntaw mõju. Nõnda pandi rahatrükkimise masinad käima ja jõuti juuli lõpuks nii kaugele, et riigi wälja minekutest jõuti sissetulekute läbi katta waewalt 3 protsenti. Walitsus toitis end lootusega, et lahkuminek liitriikidega toob wäljaspoolt abi, ja ei teinud maa päästmiseks ise midagi.

Alles siis, kui häda ütlemata suureks läks, kui pundus kätte tuli toiduainetest linnades ja rahamärkidest igalpool, kui rahutused juba ähwardasid pead tõsta, awaldasid suurtööstus, kaubandus, pangad, põllumajandus oma nõusolekut walitsusele appi astuda ja kõrget maksukoormat kanda. Suure rutuga seati uued maksuseadused kokku, weel suurema rutuga wõeti nad erakorraliselt kokkukutsutud riigipäewal wastu. Aga taktilisiel põhjustel kogu aeg parempoolistega, rahwuslastega, kokkupuutumises seisnud Cuno kabinett oli juba usalduse demokraatlistes ringkondades täitsa kaotanud. Sotsj.-demokraadid nõudsid tungiwalt tema lahkumist. Kommunistid läksid kaugemale, walitsuse kukutamiseks kuulutasid nad üldstreigi wälja, mis küll üldiseks ei läinud, aga end awaldas osalistes streikides ning weriste kokkupõrkamisteni ulatawates rahutustes siin ja seal. Et üldine meeleolu selle läbi weel ärewamaks läks, on arusaadaw.

Nendel raskeiel päewadel toodi wälja ja pandi tööle wiimane poliitiline tegur, mis senini weel oli tagawaras seisnud — suur koalitsioon. Sotsj.-demokraadid ja monarhistlisest wärwist kaugelki mitte puhas rahwaerakond, kes siiamaani teineteist sugugi ei ole sallinud, leidsid niiüd üldise häda sunnil tarwilikuks ülg õla kõrwal tööle asuda, ühes tsentrumi ja demokraatidega, kes nende wahel, et riigiwankrit wälja uritada mudast, kuhu ta sattunud. Paari päewaga oli pind suure koalitsiooni loomiseks walmis ja Cuno kabinett lahkus.

Uus walitsus, rahwaerakonna asutaja ja juhi G. Stresemanniga eesotsas, on moodustatud kõigi nende erakondade esitajatest, kes seisawad demokraatlise wabariigi alusel (monarhistlise woolu rahwaerakonnas hoiab Stresemann walju käega waos). Sotsialistidel on seal suur mõju, nende käes seisawad 4 wäga tähtsat kohta: asekantsler, rahaminister, siseminister ja kohtuminister. Ka wõttis koalitsiooni kabinett kõik sotsj.-dem. erakonna poolt üles seatud nõudmised wastu, ainult seda nõudmist mitte, et Saksamaa piiriaks otsekohe astuda rahwasteliidu liikmeks. Sellest tulebki, et uus walitsus äärmiste parempooliste silmis arnu sugugi ei leia. „D. Zeitung" kuulutas Stresemannile juba surma ette täies meheeas, tähendab Rathenau saatust. Muidu aga paneb Saksa ajakirjandus suuri lootusi uue walitsuse peale. Stresemanni peetakse tubliks töömeheks hiilgawa kõneandega, kes kaugeid poliitilisi sihte taga ei aja, waid oma sammusid osawalt olude järele seab, kõige lähema eesmärgi wälja otsib ja siis kiiresti selle poole ruttab. Suureks kajuks tuleb temale see asjaolu, et uut walitsust on toetamas wäga tugew enamus nii parlamendis, kui ka walijate keskel.

14. aug. esitas uus kantsler oma kabineti riigipäewale ja kandis walitsuse programmi ette. Ta tegi seda wäga lühidalt, asjalikult. „Tõmgiw häda praegusel silmapilgul nõuab töötegemist jalamaid, ja sellepärast ei tohi programmikõnedega aega raisata." Sisepoliitikas — uued maksuseadused, kullalaen, palgad püsiwa wäärtusega, wälispoliitikas — passiiwse wastupaneku jatkamine, Ruhri küsimuse andmine rahwuswahelise wahekohtu kätte. „Aga kõige parem wälispoliitiline aktiwiteet, mida awaldada wõime, seisab sisemiste olude kordaseadmises." Pärast lühemaid läbirääkimisi awaldas riigipäew uuele walitsusele usaldust 240 häälega, 76 hääle wastuseismisel.

Kas Stresemanni kabinetil korda läheb majanduslist seisukorda Saksamaal päästa, seda peetakse Pariisis ja Londonis alles kahtlaseks. Sisemine kullalaen kuni 500 miljoni dollarit, wõiks küll suurt abi pakkuda, aga millega saawad elanikud laenutähti osta, kui neil isegi toiduainete ostmiseks raha puudub. Tööpalkade ja -saaduste hinna rajamine püsiwa wäärtuse alusele ähwardab elukallidust kohutawalt tõsta.

Diplomaatiline kahewõitlus Prantsuse ja Inglise peaministri wahel lõppes esialgu esimese wõiduga. Inglismaa aktiiwsest abiandmisest Saksamaale, wastu Prantsusmaa tahtmist, ei wõi niiüd juttugi olla. See aga ei wähenda Inglise walitsuse poolt Prantsusmaale ja Belgiale saadetud märgukirja tähtsust, mille siin niiüd awalikkuse ette kanti. Sealt on näha, milles wastolud Londoni ja Pariisi wahel õieti seisawad: Inglise walitsus ei leia Ruhri okkupeerimisel õiguslist alust ja soowib seda küsimust Haagi wahekohtu kätte anda. Ta jääb oma arwamise juure, et Saksamaa maksujõu äramääramine erapooletu rahwuswahelise komisjoni läbi on hädatarwilik ja ei käi sugugi Versailles'i lepingu wastu. Enne reparatsiooni küsimuse lahendamist ei wõi Inglismaa läbirääkimisi alata liitlaste omawaheliste wõlgade üle. Prantsusmaa peab tõsiselt oma wõla tasumise peale mõtlema. Suur-Britannia on walmis wähendama oma nõudmisi liitlaste ja Saksamaa wastu 14,2 miljardi kuldmargani, missuguse summa wõlgneb Inglismaa praegu Ameerikale.

Mis Prantsuse walitsus selle peale wastab, on muidugi teadmata, aga igatahes ei jäta Inglise märgukiri oma mõju Prantsusmaal awaldamata. Ka seal on rabelemist majandusliste raskustega. Riigiwõlg ulatab juba 360 miljardi frangini, wõlaprotsendid nõuawad üksi 16 miljardi aastas. Saksamaa pankrott, mis heakstegemise maksudele kriisu peale tõmbab, kustutab riigi sissetulekutest suure summa maha ja Ruhri okkupeerimine ei jõua oma kulusidki katta. Juba andiski Saksa walitsus 13. aug. liitriikidele teada, et tema jätab naturaalmaksude tasumise esialgu täiesti seisma, sest nälja ärahoidmiseks on Saksamaal tarwis kõiki oma jõudusid koondada.

Huwitawaid teateid toowad nüüd mõned Pariisi lehed: Prantsuse walitsus olla walmis Ruhri piirkonda otsekohe ewakueerima, kui mõni liitriik wõtab enese peale wastutuse, et Prantsusmaa oma maksud Saksamaa käest kätte saab. Nõnda siis, kui teised liitlased ja erapooletud riigid leiawad, et Ruhri piirkonna okkupeerimise lõpetamine on tingimata tarwilik nende majanduslistele huwidele, siis wastutagu nemad selle eest, et Saksamaa oma kohustused Prantsusmaa wastu tõesti täidab. Kuipalju neil juttudel alust all, tuleb ära oodata.

Uus Ameerika president Coolidge ei mõtlegi Euroopale appi tõtata tema koduseid asju korraldama, waid jääb selles asjas oma eelkäija Hardingi poliitika juure. Coolidge on Inglise ajakirjanikkudele selgel sõnal seletanud, et Inglismaa, Prantsusmaa ja Itaalia peawad igaüks oma wõlc Ameerikale täielikult ära tasuma, Inglismaa ka sel korral, kui ta peaks oma rahalisi nõudmisi kas Prantsusmaa ja Itaalia, ehk Saksamaa wastu wähendama. Euroopa küsimustes ei wõta Ameerika enese peale mahekohtuniku osa, ei toeta ka Inglismaad tema lahkuminekutes Prantsusmaaga. Reparatsiooni küsimuse lahendamiseks ei astu Ameerika mingid sammusid, olgu ainult siis, kui kõik asjaosalised Euroopa riigid temalt seda palutwad. — Nõnda on Euroopal küll parem, kui ta Ameerika abi peale mingid lootusi ei pane, waid püüab oma kodustе asjade korraldamisega ise toime saada.

Iirimaalt tuli üllatawa teade: Kuulus de Valera on walitsusewõimude kätte wangi langenud. Omal ajal pidas de Valera, iirlaste eesotsas seistes, werist wõitlust inglastega wabaduse eest, kuni wiimaks rahu tehti. Detsembril 1921 kirjutas tema ise Inglise-Iiri lepingule alla, taganes aga warsti sellest lepingust ja nõudis Iirimaale täielikku iseseiswust. Ehk küll Iiri parlament lepingu ratifitseeris, ei hoolinud de Valera sellest, waid kogus poolehoidjaid enese ümber ja wõttis sõjariistad uuesti kätte, seekord Iiri walitsuse wastu. Werine kodusõda, mida peeti hirmsa terroriga, kestis üle aasta, kuni wiimaks de Valera jõud rauges ja ta sõjariistad maha pani. Wiimasel ajal ei olnud temast midagi kuulda. Iirimaal wõtab nüüd rahu maad, walitsuse autoriteedi üle ei kahtle enam keegi, kord ja rahu on igalpool maksmas, ja 27. aug. wõetakse uued parlamendi walimised käsile. De Valera tahtis walimiste puhul kihutustööd teha ja sattus wangi. Nähtawasti ei hoidnudki ta end walitsusewõimude eest, kui ta awalikule koosolekule ilmus. Liig walju karistust ei ole temal karta, sest küsimus on waheajal oma teratuse kaotanud. L.

Inka warandused.

59

Sir John Retcliffe romaan.

Oma tugniosawuse tõttu wõis ta oksi mööda ronida ja kindlale kaldale jõuda. Siin roomas ta järgmise kuuse juure, mis kaswas just teisel kaldal asuwa, tormist murtud puu tüwe wastas.

Ohwitser wõttis wõõ enda ümbert ja hüüdis Comeole, et ta temale silmusköie üle wiskaks. Kardetawast seisukorrast hoolimata, milles nad olid, paistis rõõm tiidruku näost, kui ta ohwitseri terwena lõhestiku teisel kaldal nägi. Kuristiku äärele astudes, wiskas ta köie silmuse ohwitserile osawasti kätte.

Noormees oli oma wõõ ühe otsa sidunud ühe puu ümber, teise otsa kinnitas ta köie rõnga külge ja pikendas näiwiisi köit tuntawalt. Selle tõttu wõis Comeo köie teise otsa siduda mahamurtud puu tüwe ümber.

Kui ruttu see köik ka sündis, oli juba wiimane aeg, sest Ristikandja püssi kolmas pauk, millele mitu apashide pauku järgnes, kostis juba lähemalt. See tõendas, et lendawa silla kaitsjad juba taganema olid sunnitud.

Lendawaks sillaks sai tõesti see köis, mille tark Diaz kaasa oli wõtnud. Ohwitser hüüdis noorele indiaani neiule, et ta end köit mööda lõhestiku teisele kaldale libistaks. Kuid hirmunud metodist Slongh, kes ikka weel Aadama iilikonnas oli, tõukas tiidruku kõrwale, laskis end köie külge rippu ja libistas end ise teisele kaldale, kus ta kohe lähemasse tihnikusse kadus, hoolimata oma päästjate ja kaaslaste saatusest.

Kui wäga leitnant von Kleist niisuguse teo üle ka wihastas oli sel ka oma hea küilg. See näitas, et köis kõwa oli.

Järgmisel silmapilgul oli ka Comeo teisele kaldale libisenud. Ohwitser laskis niiüd kuulda märgukiiride, mis Ristikandjaga kokku oli räägitud.

Ristikandja ja Diaz tulid kohe hüpates lõhestiku serwale. Diaz oli palgesse noolega haawata saanud, seepärast oli ta põsk werine. Mõlemal olid püssid käes, Ristikandjal koguni kaks, kuid nad olid kõik laadimata, sest ei olnud aega padrunid sisse tõugata.

Ristikandja wahtis enda ümber, sest ta ei näinud kohe, kuhu tema sõbrad olid kadunud.

— Siia! siia! — hüüdis ohwitser, et temale teed näidata.

Kohe esimese pilguga sai Rsitikandja aru, kuhu tuleb minna.

— Tubli poiss, — hüüdis ta, — kuid niiüd põõsastesse, sest seal tulewad nad juba. Diaz, libista üle, seal on sinust rohkem kasu. Kohe, mina käsin seda!

Diaz, kes esiti wiiwitas, hüppas niiüd köie peale ja libises üle, kuna leitnant von Kleist tiidruku juba kuristiku serwale tõstis ja teda tihnikusse sundis põgenema.

Ristikandja ei katsunudki üle libistada, sest tagaajajad olid juba liiga ligidal. Ta pööras ümber, laskis oma püssi maha kukkuda ja haaras ohwitseri püssi randapidi kätte. Hüpe kõrwale päästis teda tomahawkist, mida üks indiaanlane tema wastu wiskas. Tagaajajaid oli kolm meest, kes oma kaaslastest oma wäleduse ja osawuse tõttu olid ette jõudnud ning mõnesammulise wahega üksteisele järgnesid.

Sel silmapilgul, mil Ristikandja kõrwale kargas, tõstis ta ka püssi üles ja lõi selle päraga tugewasti wastu apashi pead, kes tomahawki oli wiskanud.

Indiaanlane langes sõnatult maha, tema lõmastatud aju pritsis Ristikandjale wastu nägu, kellele ainult püssiraud pihku oli jäänud, sest pära murdus hirmsa löögi järeldusel.

Ristikandja ei saanud weel murtud püssigi ära wisata, kui juba teine wastane tema kallal oli. Ta wõis uue löögi ainult seega ära hoida, et püssiraua ette hoidis. Kuna indiaanlane kallale kargas, tõukas Ristikandja temale murtud püssipära näkku, laskis siis selle maha kukkuda ja haaras oma noa.

Enne kui ta oma nuga sai tarwitada, oli ta juba oma kardetawast waenlasest wabastatud. Waaruna pandud tõukest, mis ta silmad pimestas, komistas indiaanlane oma mahalöödud seltsilise keha üle ja langes. Ristikandja nägi teda üle kuristiku serwa alla kukkuwat. Ta piiidis serwast kinni haarata, kuid asjata: raske keha kukkumise prantsatus kostis jõgawusest.

Siiski sai wapper wanamees kohe aru, et ta on kadunud, kui temale ootamata abi ei tule. Kolmas indiaanlane, jõumehelikkude wormidega sõdur, oli waewalt weel kümme sammu temast kaugel. Ta ligines jookstes, kuid nähtawasti suurema ettewaatusega, olles õppust wõtnud oma kaaslaste saatusest.

Nähes oma wihatud ja kardetud waenlast üülijõu wastas, ligines apashide salk hõiskamisega. Salk oli kõigest weel 50—60 sammu kaugel eelmisest sõdurist. See oli keegi alam, kuid wapper pealik. Ta ei tahtnud nähtawasti endalt wõtta lasta au, oma rahwa weriwaenlase tapja wõi wangiwõtja olla, seepärast pingutas ta kõike oma jõudu, et Ristikandjat esimesena kätte saada.

Ta wibutas oma paremas käes tomahawki, pahemas oli tal suur teraw nuga, kuna Ristikandja nuga ainult nõrk ja lühike oli, sest wiimane oli oma raske jahinoa ohwitserile annud.

Ristikandjal ei olnud aega üles tõsta oma püssi, mis tema ees maas lamas, sest see oleks tema kadu olnud.

Ristikandja jättis oma hinge juba Jumala hooleks. Ta toetas oma pahema jala tahapoole, et kallaletungijale wastu seista, ja sirutas käe, mis pundukikku sõjariista hoidis, kaitseks wälja.

Apashide pealik peatus umbes kolm sammu temast, wahetas mõtte kiirusega sõjariistu oma kätes, tõstis parema käe üles, et nuga surmawa tabawusega wastase rindu liiia, millises osawuses Meksiko indiaanlased meistrid on.

Kuradlik rõõm käis indiaanalsel üle näo. Ristikandja arwas juba oma tunni tulnud olewat, sest waewalt wõis ta loota, et ta hoopi tagasi suudab liiia, kuid ka wiimasel juhtumisel oleks wastane temast oma tomahawkiga siiski weel üle olnud.

Silmapilgul, mil indiaanlane surmawat hoopi tahtis anda, tõusid tema käed äkki üles, ta pöördus enda ümber ja langes raskelt maha.

Samal silmapilgul kostis teiselt kaldalt püssipauk ja walge suits tõusis tihnikust.

Apashide salk, kes oma tapetud pealiku järel oli jooksnud, peatus kohkunult ja jooksis laiali, otsides katet, mida indiaanlased oma wõitlustes iseäranis armastawad.

Ristikandja sai aru, et selle silmapilgu kasutamisest olenes tema pääsmine.

Ta haaras maast oma püssi, kargas köie juure ja libistas seda mööda kuristiku teisele kaldale.

Päewauudised.

Eesti rahwaarwu liikumisest.

Surewus suureneb. Juurekasw wäheneb.

Terwishoiu peawalitsuse poolt awaldatud aruande järele on surewus 1922. aastal 1921. aastaga wörreldes **15,93 pealt 16,8 peale** 1000 elaniku kohta kaswanud.

Üldine surnute arw 1921. aastal ulatas 17.548, sündimiste arw 22.571 inimese peale. Sündimiste arw oli surnute arwust seega 5023 inimese wörra suurem ja rahwa juurekasw 1000 elaniku kohta arwatud oli 4,56.

Järgmisel 1922. aastal suri 18.765 inimest, sündis 21.985 inimest; sündinute arw oli surnute arwust 3220 inimese wörra suurem, **kuid rahwaarwu juurekasw on 1922. aastal 1921. aastaga wörreldes 1803 inimese wörra wähenenud ja 1000 elaniku kohta wöetult langes juurekasw 4,56 pealt 2,89 peale.**

Hoolekande aastaraamat wäljaandmisel.

Kuna meil juba kauemat aega nii eraku ka riiklised hoolekande asutused on tegutsenud ja selle aja jooksul paljugi materjaali selle ala üle on kogunud, ei ole siiski senini weel nii kaugele jõutud, et oleks asutud wastawa hoolekande ala kirjelduse kokkuseadmisele ja wäljaandmisele.

Nüüd, nagu kuuleme, olla siiski töö- ja hoolekandeministeerium sellekohase hoolekande aastaraamatu kokkuseadmisele asunud, mille wäljaandmiseks summad tulewa aasta eelarwesse ülesse on wöetud.

Nimetatud aastaraamatusse paigutatakse ülewaated mitmesugustest hoolekande aladest, hoolekande asutuste tegewusest, ning igasugu pildid ja andmed, mis ministeeriumil meie Eesti hoolekande asutuste tegewusest kogunenud on.

Raamatukoguhoidjate kursused Hallistes ja Jõhwis.

Haridusministeerium korraldab raamatukoguhoidjate kursused Hallistes 21.—27. august ja Jõhwis 29. aug. — 4. sept. Kursustel peetakse loenguid rahwa-, kodu-, laste- ja kooliraamatukogude tähtsuse, asutamise, tegewuse, süstemaatilise korraldamise, öperingide, koduöpingutöö, ning teiste raamatukogude tegewusse puutuwate küsimuste üle. Peale loenguid on praktilised tööd.

Soowitaw on, et kursustest osa wötaksid rahwa- ja kooliraamatukogude hoidjad, teised wabaharidustöötegelased ning iseöppijad noored. Osawötmine kursustest on kõigile maksuta.

Kursuste juhat.-öpet. on haridusinstr. A. Kurwits.

Kursuste ligemad korraldustööd on oma peale wötnud Halliste ja Alutaguse kooliöpetajate ühingud.

Riigimõisate tõukarjade parandus-kawatsused.

Käesolewa kuu lõpul söidawad Hollandisse riigimõisate jaoks sugupulle ostma pöllutööministeeriumi esitajatena maakorralduse peawalitsuse ülema abi hra Janhold ja agr. Th. Pool, kes sel puhul ka Haagis ärapeetawast karjakaswatuse kongressist osa wötawad. Sugupullide ostmiseks on määratud krediiti ligikaudu 1 milj. 200 tuhande marga suuruses.

Pöllutööministeeriumil on riigimõisate piimakarja parandamise otstarbel suuremad kawatsused käsil. Riigimõisatesse möeldakse koondada paremad Friisi ja Angleri tõugu piimakarjad. Juba praegugi on mitmes riigimõisas eeskujulikud piimalehmade karjad, näit. Särewere mõisas j. m. Seni on sugupulle osta saadud umbes 80 tuhande margaga eksemplaar. Selle wastu on aga Daanis sugupullide hinnad wäga kõrgeks tõusnud. Paremate pullide eest nõutakse juba üle 800 tuhande marga. Teatawasti antakse sealsetel näitustel pullidele kõrgeid auhindu, mõnele näiteks kuni 11.000 Daani krooni, s. o. ümmarguselt 700.000 Eesti marka.

Ka sugusign on tänawu aasta riigimõisatele suurema summa eest ostetud.

Riigi käes on pidada praegu umbes 23 suuremat mõisat. Tänawu on karjakaswatamise uuendamise ja parandamise otstarbel pöllutööministeeriumi poolt ülewaadatud 7 riigimõisat ja andmeid kogutud neude piimakarjade praeguse olukorra kohta. Aasta lõpuks rewideeritakse ka ülejäänud osa riigimõisatest.

Parlamentide waheline konwerents Kopenhaagenis.

Christiansborgi palee Kopenhagenis — Daani riigipäewa hoone, milles peetakse. 15. augustil alganud parlamentide wahelist konwerentsi.

Awamine.

Keskнädalal, 15. aug. kell 10 hommikul kogunesid wälismaade parlamentide saadikud Daani riigipäewa majasse Christiansborgi paleesse. Riigipäewa suur saal ei suutnud kõiki konwerentsist osawõtjaid mahutada, kõrwalkäigud ja rõdudki olid nendega täidetud.

Määratud ajal awas parlamentide wahelise unioni president parun Adelswärd konwerentsi, mille esimeheks Daani folketingi liige ja parlamentide wahelise grupi esimees Dr. phil. L. Moltesen waliti. Terwituskõnes tänas esimees konwerentsi liikmeid austuse eest, mida nad oma ilmumisega Daani parlamendile ja maale üles näitanud, ning möletas surma läbi lahkunud parlamentide wahelise unioni tegelasi (lord Weardale, von Plener) ja rahusõpra Ameerika presidenti Hardingi, mida konwerents püsti seistes kuulas.

Järgnesid Daani walitsuse ja mitmete wälismaade parlamentide ning üksikute tegelaste terwituseid.

Siis asuti päewakorra juure.

Wälispoliitika parlamentlisest kontrollist.

Austria end. riigisekretäär Dr. H. Mataja refereeris wajadusest, wälispoliitikat kõigis riikides parlamentlise kontrolli alla heita, et sel teel sõjakuulutamist raskendada ning rahu kindlustada.

Arusaadaw on, et üksikud ministrid, walitsused wõi monarhid mitte kunagi sõja ning rahu küsimusi nõnda suures wastutustundes järele ei kaalu, kui rahwad ise, kes lahti puhkenud sõdade raskusi ise ära peawad kandma. Sellepärast on ka kindel, et rahwaesitustena parlamendid sõdade kergemeelset algamist ei luba ning sellega rahu kindlustamiseks kõik teewad, mis wõimalik.

Küsimus seisas selles, kuidas seda parlamentlist kontrolli kuskil maal ja makswate põhiseaduste juures teostada ning kui kaugele see peab ulatama. Kas on sellest näituseks küllalt, kui walitsus kõigist oma wälispoliitilistest sammudest kas parlamendile wõi selle wäliskomisjonile teatab, wõi teatab ainult partei juhtidele; kas ja misugusel määral neist komisjonidest ka oppositsioon wõib osa wõtta. Edasi, kas parlament wõi tema komisjon peab wolitatud olema teatawaid walitsuse kawatsusi ära keelama, wõi walitsusele omalt poolt sammusid ette kirjutama, wõi ainult sellega leppima, et walitsusele umbusaldust awaldatakse.

Üks tähtsamatest nõuetest peaks olema, et salapoliitika peaks kaduma ja kõik riikide wahelised lepingud tuleks rahwasteliidus registreerida ning awaldada. Ükski leping ei tohiks riiki siduda, mis ei ole parlamendi poolt kinnitatud. Kui ministrid ja monarhid lepinguid teewad, siis ei peaks need riikisid mitte millegiks kohustama, waid oleks ainult allakirjutamud isikute wahelised kokkulepped, mis paremal juhtumisel neid endid isiklikult wastamisi wõiks kohustada.

Referent ei saa praegu mingisuguseid resolutsioonisid ette panna, asi on liig keeruline, seda tuleb üksikasjaliselt uurida, enne kui mingisugust üldiselt wastuwõetawat ettepanekut wõiks teha. Sellepärast soowitab ta unioni juure alalist komisjoni küsimuse lahendamiseks asutada.

Norralane, endine wälisminister J. L. Mowinckel ja rootslane C. Lindhagen wõiwad omalt poolt aina kinnitada wäidet, et küsimus keeruline on. Dr. Mataja ettepanek alalise komisjoni asutamise kohta wöetakse wastu.

Koloniaal-mandaadid.

Hollandi esimese koja liige H. van Kol refereerib koloniaal-mandaatidest. Teatawatele riikidele on ülesandeks tehtud, rahwastewaheliste kokkulepete läbi mõnesuguste koloniide walitsemist korraldada, et seal kultuuri tõsta ja neid maid igapidi edendada. Selle asemel on aga mandaatidega riigid nende koloniaal-pärisrahwaste südameta wäljakurnamisele ja häwitamisele asunud, mille wastu tuleb protesteerida ja mõjuwalt üles astuda. Paneb ette parlamentide wahelise unioni juure alalist komisjoni asutada, kes küsimust uuriks ja ettepanekuid teeks mandaatide kurjasti tarwitamise wastu.

Tsheho-Slowakkia esitaja Dr. A. Hollitscher protesteerib koloniaalmaades alkohooli müügi wastu, mis pärisrahwad kõlbliselt ja kehaliselt kiiresti häwitab.

Sakslane, end. rahaminister Dr. G. Gothein kiidab Saksa tarkust koloniide walitsemises ja protesteerib kangesti selle wastu, et Saksamaad mandaat-koloniide walitsemisest osa wõtta ei lastawat. Isegi kõige uuemal ajal, mil Saksamaal enam koloniisid ei ole, olewat Saksa arstid koloniide kultuuri tõstmiseks palju ära teinud, kuna nad abinõud koloniides walitseva unetõbe wastu üles on leidnud ja tagajärjerikkalt tarwitama hakanud. Ometi aga olla Inglise, Prantsuse ja Belgia arstid neid piiideid weel hiljuti tühisteks unistusteks nimetanud. Nõuab pärisrahwaste õiguste eest seismist ka neis koloniides, kuhu mandaadid ei ulata, waid mis üksikute riikide wõimu all seisawad.

Aruandja van Kol tähendab, et Dr. Gothein Saksa mustad koloniaalteod on hoopis kinni katnud ja walguse külgi liiati walgustanud, kuid astugu ometi Saksamaa juba kord rahwasteliidu liikmeks, siis awaneb tal ka wõimalus, oma asjatundjaid koloniaal-mandaatkomisjoni saata. Alalise uurimiskomisjoni asutamise ettepanek wöetakse wastu. Sellega lõpeb esimene peakoosolek.

Konwerentsist osawõtmine.

Parlamentide wahelisest konwerentsist osawõtmiseks on endid 30 riiki üles annud, nende hulgas ka wäikese liidu riigid, kes läinud aastal piindusid, ning wahepeal uuesti asutatud Iiri riik. Saadikute arw konwerentsil on ligi 550, peale nende on weel kaasa sõitnud saadikute perekonna liikmeid, nõnda et wõõraste arw 700 ulatab. Tugewasti on esitatud peale Daanimaa weel Rootsi, Hollandi, Ungari, Itaalia, Saksamaa ja Tsheho-Slowakkia, kuna eriti Prantsusmaa esitus kogumi wähene on, ainult paar isikut. Rajariigid on ka kõik esitatud.

Sõjariistade mahapanemine.

Teine koosolek, mis 15. aug. peale lõunat ära peeti, arutas jälle desarmeerimise ja wastastikuste garantiide küsimust. Juba kaks eelmist konwerentsi (Stokholmis ja Wiinis) on selle asjaga tegemist teinud, kuid kaugele pole jõutud.

Käesolewale koosolekule pannakse nõukogu poolt ette eelmiste koosolekute otsusi uuesti rõhutada ning wastawate walitsuste juures nende teostamiseks mõju awaldada. End. Daani kaitseminister Dr. Munch rõhutab rahwasteliidu kolmanda koosoleku poolt toonitatud regionaalsete desarmeerimislepingute tähtsust.

Desarmeerimise ja wastastikku garantilepingu kohta pidi lord Robert Cecil kõnelema, aga jäi ära, sest et ta walitsuse liikmeks on astunud ja rahwasteliidu töödest osa wõtma peab. Tema asemel selgitas Cecili ettepanekut, mis nüüd rahwasteliidu segakomisjonis läbitöötamisel oli, J. R. M. Butler.

Sõjariistade mahapanemine ja wastastikused kindlustused peawad üldised olema, muidu pole neil mõju. Lord Cecili poolt ettepandud desarmeerimislepingu kawa peamõte seisab selles, et kui mõni riik sõjahädaohus seisab, tema sellest rahwasteliidule teatama peab. Wiimane peab nelja päewa jooksul asja läbi katsuma ja tarwilisel korral kokkupõrgete ärahoidmiseks teatawate riikide poolt abi korraldama.

Desarmeerimisküsimus on kõigepealt Euroopa küsimus. Et ette pandud kokkuleppest asja saaks, peab üle poole suurriikidest, wähemalt neli neist, tema poolt olema; lõpueesmärgiks jäägu kõigi riikide lepingu poole wõitmine. Eralepingud riikide rühmade wahel wõiks püüda rahwasteliidu kontrolli all niiwõrd kui need mitte üldlepingu wastu ei käi.

Ungari end. magnaatide koja liige ja teaduste akadeemia esimees Dr. A. von Berzeviczy juhib tähelepanu asjaolu peale, et lepinguist wõib könet olla ühewäärilisteks keskel, ka desarmeerimise asjus. Nüüd aga ei ole Euroopas kõik riigid ühewäärilised, waid on sõjariistuta wõidetud ja sõjariistus wõitjad. Tarwis oleks kõike saada, et wõitjad riigid endid desarmeeriks ja rahwasteliidu käsutusesse rahwastewaheline sõjawägi asutataks, kes reaalseks jõuks oleks, mille peale rahwasteliit oma nõudmiste täidesaatmisel wõiks toetada.

Huwitaw on tähele panna, et ka wõitjad riigid üksikult ei suuda sõjariistu maha panna. Inglased on üteinud, et nad seda teha tahaks, kuid ei wõiwat, tähendab, kardawad oma kaaswõitjaid ja liitlasi prantslasi.

Jääks weel teine tee, mida tuleks käia, kui wõitjad riigid ei saa oma sõjariistu maha panna: wõidetule tuleks wõimalus anda endid jõudumööda ka sõjariistu panna ja tarbekorral oma õigusi wõitjate wastu kaitsta, ühtlasi aga nendega lepinguid tegema hakata, et üheskoos desarmeerida. Muidu ei pääse nõiaringist wälja.

See kõne leiab konwerentsil elawat tähelepanu ja tekitab liikumist, kõne lõpul awaldatakse kiitust nii inglaste kui ka sakslaste poolt.

Briti kindral E. L. Spears soowitab desarmeeritud maawööde loomist, mis waenuliste rahwaste kokkupõrkamise hädaohtu wähendab. Teiseks juhib tähelepanu rahwasteliidu jõuetuse peale ja soowitab, et parlamentide waheline unioon ise oma otsuste täidewiimise järele walwamise enese kätte wõtaks ning sagedamini selleks otstarbeks koos käiks.

Saksa endine riigipäewa liige prof. Dr. L. Quidde näitab, et desarmeerimist ei saa enne läbi viia, kui rahwasteliit ise ei täiene. Selle järele kõneleb Saksamaa sõjariistuta olekust. Kui prantslased siiski arwawat, et Saksamaal peidetud sõjariistu olewat, siis olla see muidugi hädaoht, kuid hädaoht ainult Saksamaa enese jaoks, see wõimaldawat nimelt kodusõda. Kuid mõne peidetud püssi, käsigranaadi ning kuulipildujaga ei saa niiidsel ajal mitte sõda pidada, mis suurriiki, nagu Prantsusmaa on, wõiks kuidagi ähwardada. Tõreleb Prantsusmaaga wäga pahaselt Ruhri asjade pärast.

Prantsuse senaator Fernand Merlin wastab sakslaste etteheite peale sellega, et Prantsuse rahwa suuri kaotusi sõjas (maa ja linnad riiüstatud, kaks miljoni noortmeest tapetud, 400 miljardi wõlgasid kaela wöetud) kujutab ja hädatarwet Prantsusmaa minimaalseks ülesehitustööks meele tuletab. Muidu on Prantsusmaa antimilitaristlik ja rahuarmastaja, 1914. aastal wiis ta oma wäed piirilt eemale ja laskis sakslased maale sisse tungida, 1919. aastal olid tal suured sõjajõud, aga ta ei saatnud neid mitte löödud waenlase järele Saksamaale sisse. Kõigile nõutakse õigust, tehtagu Prantsusmaale ka wähegi õigust, siis saame desarmeerimisele lähemale. Selge on, et kui Prantsusmaa oma wäed laiali saadab, siis keegi enam tema ülesehitamise peale ei mõtle. Kuid ülesehitamine on Prantsusmaa eluküsimus.

Mitmetunnilise waidluse järele mitme maa esitaja poolt lõpetatakse ka see raskem kui raske küsimus erikomisjoni asutamisega ja soowiawaldusega, kõigis parlamentides sõjariistade mahapanemise kasuks suurt kihutust toime panna.

Sellega lõpeb konwerentsi esimese päewa töö. Õhtul kella 8 ajal on konwerentsi liigete wastuwõtmine raatuses Kopenhageni linna omawalitsuse poolt.

J. H.

Kopenhagenis, 15. aug. 1923.

Kõrge headusega hügieenilise watiga paberossid. 20 tk. — 25 mk. „Laulupidu" O-ü. „TUBAK"

Põllutööministeeriumi seisukoht Tartu ülikooli seaduseelnõu kohta.

Teatawasti töötati haridusministeeriumi pooli wälja ja esitati wabariigi walitsusele Tartu ülikooli seaduse-eelnõu. Walitsus omakorda saatis nimetatud eelnõu ministeeriumidele arwamise awaldamiseks. Allpool toome tähtsamad wäljawõtted põllutööministeeriumi seisukoha üle, mis nimetatud ministeerium wabariigi walitsusele esitanud.

Seaduse-eelnõu § 1 põhjal on ülikoolil ülesandeks muu seas ettewalmistada Eesti riigile eriteadmistega warustatud asjatundjaid. kuid esitatud eelnõu järele on ainult ülikoolil ja haridusministeeriumil õigus otsustada küsimusi, mis nimetatud ettewalmistusega seotud. Kuna meil suurem osa rahwast põlluharijate hulka kuulub, siis peaks ülikool just sellel alal eriteadlasi ette walmistama, mida ka mõeldakse teha, sest ülikoolis on muu seas ette nähtud põllumajanduse ja loomaarsti teaduskonnad, mispärast nimetatud teaduskondade ja põllutööministeeriumi wahel lähem side peaks loodama, mida aga Tartu ülikooli seaduseelnõus kahjuks märgata ei ole. Peale selle ei käsita seaduse-eelnõu üldse teaduskondade õpekawasid ega õpeaja kestwust. Et aga teaduskondade ilme, otstarbekohasus ja õpejõudude hulk õpekawast ja õpeaja kestwusest oleneb, sellepärast näib soowimatu, neid üksteisest lahutada. Sel põhjusel peaks ülikooli seadus just need wahekorrad kindlaks määrama, wastasel korral wõiwad üksikud teaduskonnad omada niisuguse ilme, nagu loomaarsti teaduskond, kus on ette nähtud ainult erialade õpejõud, kuna üldhariduslised õpeained on mõeldud ühes teiste teaduskondadega, kuid eelnõu jätab märkimata, missuguste teaduskondadega ja missuguses ulatuses üldhariduslisi õpeaineid mõeldakse käsitada. Sarnane seisukord tunduks ebasoowitaw ja jätaks loomaarsti teaduskonna mõne üksiku õpetaja meelewalla alla mõnest teisest teaduskonnast, nagu seda juba walusasti tunda on saanud loomaarsti zootehnika, pharmakoloogia j. t. aladel. Ka eriõpejõudude, professorite ja dotsentide poolest on loomaarsti ja põllumajanduse teaduskonnad „waesedlapsed" teiste teaduskondadega wõrreldes. Näiteks kuuluwad ühe professori ja dotsendi alla niisugused õpealad, nagu anatoomia, wõrdlew anatoomia, hüstoloogia, embrioloogia ning neude juure arwatud kõrwalalad ja praktilised tööd, mis täiesti arusaamatu. Samuti on lugu patoloogilise anatoomia, lihaasjanduse ja siia liiki kuuluwate õpeainetega. Ka zootehnika, mis meil nii tähtis, on lubamata nõrgalt esitatud.

Palundes Ohtu-Euroopa ülikoolides on loomaarsti teaduskondade juure asutatud loomariigist päritolewate ainete tundmaõppimiseks ja kontrolliks isoleiswad õpetoolid; ka meil peaks loomaarsti teaduskonna õpekawa selles sihis laiendatama.

Mis puutub põllumajanduse teaduskonna metsaosakonda, siis peab tähendama, et metsaosakonna ülesandeks on mitte üksnäinis praktiliselt, waid ka wiimase aja metsateaduse edusammude kohaselt teoreetiliselt ettewalmistusega warustatud töötajaid anda. Kuna aga eelnõu metsateaduskonnas kõigist 2 professuuri ja 1 dotsentuuri ette näeb, mis ülesandele üksnes osaliselt wastab, tuleks eelnõu sellel alal täiendada, et igal üksikul juhtumisel, kui ülikooli seaduse järele küsimuste otsustamist nõutakse, mis põllumajanduse ja loomaterwishoiu osasse puutub, peaks haridusminister nende küsimuste otsustamisel põllutööministriga kokkuleppima. Ülikooli ei wõi riigile ja tema põllumajandusele mitte üksköik olla, kes põllumajanduse teaduskonna professoriteks on; kuna aga haridusministril seaduse eelnõu järele õiguse on põllumajanduse teaduskonna professoriteks nimetada isikuid, kellel sel alal täielikku teaduslist kraadi ei pruugi olla. Sellepärast wõiwad põllumajanduse teaduskonna professoriteks täiesti juhuslised isikud jattuda. Ka ei wõimalda ülikooli poolt kokkuseatud õpekawad tulewastele agronoomidele akadeemilist haridust.

Mis puutub õpekohtade arwusse, siis on eelnõu järele see arw nii wäike, et raske on wäljalasta õpetlasi, kes nõuetawat teaduslikku loomingut awaldada suudaks. Igal pool kulturi riikides, kus põllumajandusline õpetegewus juba wälja kujunenud ja kus põlluteadus oma maa andmetega enamwähem põhjendatud, leidub põllutööülikoolides wähemalt kaks korda nii palju õpekohti. Prof. Rümker leiab põllutööülikoolis tarwiliku olewat loomakaswatuse rühmas üheksa õpekohta, kuna meie ülikooli seaduse eelnõus on ainult kaks. Et aga loomakaswatus meil, wäikepõllupidamise maal, ja meie kliima olndes peapõllupidamise haruks wälja peab kujunema, mispärast tarwilik, et põllumajanduse teaduskond oma õpejõudude ja kohtade poolest neude nõuete wääriline peaks olema. Sellepärast peakski seal weel esinema järgmised õpekawad, mis seaduse eelnõus puuduwad.

I) Professorid:

1) üldine taimekaswatus, 2) muldateadus ja wäetisõpetus, 3) eritaimekaswatus, 4) kultuurtehnika, 5) üldine loomakaswatus ja tõukaswatus, 6) eriloomakaswatus, 7) põllumajandusteadus.

Dotsendid: 1) Sordikaswatus ühes pärimusõpetusega. 2) sookultuur ja heinakaswatus, 3) taimekaitsed, 4) põllumajand. riistad ja masinad, 5) piimaasjandus, 6) hobusekaswatus, 8) põllumajand. zooloogia, 9) aiatöö ja mesilastepidamine, 10) ehitusõpetus.

Mis puutub metsaosakonna õpekohtadesse, siis tuleks seda täiendada kahe professuuri õpetooliga — nimelt 1) üldmetsateadus, 2) metsateadus ja metsa tehnoloogia. Peale selle on tarwilik, et iga professuuri juures oleks ettenähtud üks assistendi koht, sest wastasel korral on wõimata õpeaineid praktiliselt, kui ka teoreetiliselt käsitada. Põllutööministeeriumi arwates peaks ülikooli põllumajanduse teaduskonna metsaosakonna õpejõudude koosseis järgmine olema: Professuurid 1) üldmetsateaduse professuur ühe noorema assistendiga ja järgmiste õpeainetega, a) üldine metsateadus, b) metsa ajalugu, c) metsapoliitika, d) metsastatistika. 2) Metsakaswatuse professuur ühe wanema assistendiga ja järgmiste õpeainetega: a) metsakaswatus, b) dendroloogia, c) metsakaitse. 3) Metsakorraldamise professuur ühe wanema assistendiga ja õpeainetega a) metsakorraldus, b) metsa takseerimine, c) metsa statistika. 4) Metsakaswatus ja metsa tehnoloogia professuur ühe noorema assistendiga ja õpeainetega a) metsakaswatus ja tehnoloogia, b) metsakaubandus, c) metsa teede korraldamine. Peale selle weel üks dotsentuur järgmiste õpeainetega a) metsa entsüklopeedia, b) metsade walitsemine, c) metsa seadused, d) jahiasjandus, e) raamatupidamine. Kõikide põllumajand. teaduskonna üldiste õpeainete ja metsaosakonna eriõpeainete korralik ettekandmine peaks 4 õppeaasta (8 sem.) peale ära jaotatud saama.

Lõpuks olgu tähendatud, et ülaltoodud õpekohad on see miinimum, mis põllutööministeerium leiab tarwilikuks ülikooli seaduse eelnõusse sisse wõtta tingimusel, kui puudunuate ainete õpetamine teiste teaduskondade õpetajate poolt kindlustatud oleks.

Tsirkus „Kontinental"

Täna, 20. augustil, tell pool 9 õhtul uusti juurelulnud näitlejate laastegewuse!

suurepärane etteaste.

Täiesti uus eeskawa.

Wihmasel ajal

küpsenud rukis on kiire pudenemisellepärast teeb targasti iga põllumees, kes muretseb enesele wilja koristamiseks

Deering't wiljaniitja

eht

isesiduja.

Saada kõikidest

tarwitajate- ja majandusüh.

Pealadu: **Eesti Tarwitajate Keskühisuses.**

Tallinn, Estoonia puiestee nr. 15.

Aino Hyppönen †

Wiiburist tulnud teadete järele on endine kauaaegne Tartu Eesti noorsoo kaswatuse seltsi tütarlaste kooli wõimlemise õpetaja Aino Hyppönen 8. aug. j. a. Wiiburi haigemajas siit ilmast lahkunud.

See Soome neiu tuli 1913. aastal Tartusse, kus ta 8 aasta wältel juure hwi ja armastusega Eesti tütarlapsi wõimlemise alal õpetas. Ka Eesti naisliikumisest ja Eesti seltskondlisest elust wõttis neiu Hyppönen agaralt osa, igale algatusele rõõmsalt kaasa aidates.

Tartu noorsoo kaswatuse seltsi tütarlastekooli rohkearwulistel kooliõhtustel ja kõigil, kes niiid warakult siit ilmast lahkunut tundsid, on Aino Hyppönenist kõige paremad mälestused jäänud.

Petrogradi konsulaat

ajub 1-st augustist peale uutes ruumides Gertseni uul. (endine Morskaja) nr. 59. Lühendatud telegrammide aadress on: „Estokonsul".

Tartust — Berliini

II.

Saksamaal on loodus juba märksa edasi jõudnud. Taliwilja lõikus on Ida-Preisimaal käsil ja osalt hiljuti lõpetatud, Poola koridori ja Berliini wahel ka juba wäljadelt ära koristatud. Nõndasama on Brandenburis juba suwiwili kokku pandud, kuna Preisimaal selle lõikus warsti wõib alata. Tehtakse algust kõrrekünniga, kuna mitmel pool äralõigatud tali- ja suwiwiljade asemele nõndanimetatud wahewilju kas loomatoiduks wõi haljaswäetiseks külitakse. Üldiselt peab tunnistama, et Saksamaal wiljad mitmewõrdselt paremad on rajariikide omadest. Heinatöö on Saksamaal ammu unustatud, kohati on hädalaheina tegemine põldudel käsil, kuna ristikheina hädalal nutid wäljas on.

Sigedaloomulised reisiseltsilised.

Sattusin ometi laupäewa õhtul wäljasõitma, kuna seda tingimata oleks pidanud reede õhtul tegema: siis oleksin Lätist ja Leedust rahulikkude laasreisijate keskel läbi pääsenud. Nüüd aga algas reis idamaalaste keskel juba Tartust peale, Riiast ja Miitawist tuli aina lisa juure ning Schauli ja Kowno kiiwasid rongi päris mundris juutidega üle. Kowno juut läheb wälimusse järele Warssawi ja Lodzi omast ainult oma suurema habeme ja kõwa kübara poolest lahku, kuna Poola juut nokamütsi kannab. Muidu aga on Leedu juut Poola omast weel elawama loomuga, kõneleb kätega rohkem, kui suu järele jõuab, ja teeb mõtteid wahetades koledasti lärmi. Panin tähele, et mitmed ümberlõikamata laasreisijad, kes juutide seltskonnas näisid kodus olewat, neid ähwardamas käisid, kui kära suureks läks, missugune abinõu ka omajagu mõju awaldas, kuigi lühikeseks ajaks. Tollimajas, piletisabas, passide kättesaamisel jne. oli neil alati suuri arusaamatusi ning sekeldusi. Nad tõttasid kõik Königsbergi messele.

Saksamaa rahakriis.

Sõitsin kodumaalt ilma Saksa rahata ära, sest Eesti pankadest ei olnud seda enam saada. Ettewaatuse pärast ostsin ka jõidupileti läbi Saksamaa Tallinnas Eesti raha eest walmis, et mitte teel rahapuudusel ilma piletita jääda. Nõndasama warustasin end wõileibadega juba kodus. Oli ka otse tarwilik, sest teel puudus rahawahetamise wõimalus: Wirbalkenis ei wõetud wahetuskassat lahtigi, Eydtkuhnenis olid mõned reisijad jaanud oma dollaritest lahti kursiga: 1 dollar üks miljon Saksa marka, kuna Berliini kurs oli neli miljoni. Warsti aga sulutud Saksa raha puudusel ka see kassa ja nõnda sõitsin teele ilma ühegi Saksa miljonita ja jõudsin selles seisukorras ka esmaspäewal 13. aug. lõuna aegu Berliini, kuigi raske waewaga. Hommikul käisid mõnes jaamas kelnerid kohwi pakkumas, nõuti tassist 40.000 Saksa marka. Et need puudusid, tegin dollari kaupa. Lubati kaks miljoni dollarist. Pidasin siiski paremaks rihma pingutada ja wõtsin paunast kruusi, et lähemas peatusjaamas kaewu juurest wett riiibata. Tuli meele, et teadusmehed on leidnud, et inimene naljalt nälga ei sure, kui tema janu korrapärast on kustutatud.

Berliinis Friedrichi uulitsa raudteejaamas wahetasin oma dollari 3 miljoni Saksa marga eest ära ja asusin wäikesse wõõrastemajasse, kus tillukesest toast ka 3 miljoni öö eest nõutakse, kus aga dollari eest ainult 2 miljoni saab. Käisin lõunat sõõmas, wõtsin ettewaatlikult, kuid siiski maksis lihtne lõhutäis 1.300.000 Saksa marka! Ei oleks enne uskunud, et sarnane summa minu kõhtu ruumi leiab. Berliinis maksab liiter piima 30.000 marka, kantmeeter wett 30.000 marka, üks ajalehe nummer 30.000 marka. Arstide taks on 80.000 korda suurem, kui rahu ajal, raamatute hind 300.000 korda rahuaja hindadest suurem.

Ärew meeleolu.

Kuigi täitsa ilma wahejuhtumisteta Berliini jõudsin, kõigist kuulujuttudest hoolimata, siis ei saa ometi jalata, et kodanikkude meeleolu Saksamaal wäga ärew on. Sellest wõis pildi saada kaasreisijatega juttu ajades. Saksamaal raudteel sõites aetakse alati juttu oma tundmata kaasreisijatega, nagu oleks need juba ammu tuntud. Nõnda tõmmati ka minu teel mitu korda mõttewahetustesse poliitilise seisukorra üle.

Rahakursi hirmus langemine on kodanikkude hulgas suurt segadust ja majandusliisi muutusi sünnitanud. Raha nõudmine hindade ja palkade tõstmise näol on otsatu suur, aga raha ei soowi keegi oma käes pidada, waid mis tuleb, selle eest ostetakse kohe igasuguseid kaupu, et raha wäärtuse langemisest ähwardawatest kahjudest pääseda. Teisiti on aga lugu müüjatega, eriti põllumeestega, kes praegu midagi müüa ei taha, et eneste kätte mitte kahtlase wäärtusega raha koguda. Selle tagajärjel on toiduainete linnadesse wedu, kui mitte täitsa lõppenud, siis ometi wiimase wõimaluseni wähenenud, mis linnades suurt ärewust ja näljahirmu tekitab. Linnade toiduainetega warustamise korraldamiseks on selle nädala reedeks Berliini üleriikline warustustegelaste ametlik nõupidamine kokku kutsutud. Mõnes linnas müüakse toiduaineid poodidest kaitsewäelaste walwe all, et rüüstamisi ära hoida.

Sarnases meeleolus ootab kodanik mingit imet, mis terwe maa nagu ühel hoobil laosest päästaks, eriti ka Ruhri sündmused likwideeriks. Kommunistidelt ei loodeta suurt ühtigi, eht olgu siis ainult algatust, kui tund on tulnud. Küll aga arwatakse, et parempoolne riigipöörde tõik wead korraga parandab. Ja Saksamaa parempoolsetel — rahwuslastel — arwatakse kindel ja suur jõuallikas seljataga olewat, mille kohta ka ajalehis mõtteawaldusi on ilmunud. See olewat nimelt nõukogude Wenemaa, kus praegu Saksa rahwuslaste jaoks otse kolossaalsete jõupingutustega sõjariistu walmistatawat. Ja Saksamaa esitajad olewat neude asjade korraldamise pärast kümneid kordasid õhulaewaga Moskwa ja Saksamaa wahet leunanud. Tõesti warsti olewat kõnelejate arwates Saksamaal mingi pööre tulemas. Kui ilmasõja järele rahu tehtud, siis olewat Saksamaal wähe neid kodanikka leidunud, kes walmis oleks olnud liitlaste wastu edasi sõdima. Nüüd aga olewat iga mees jälle walmis sõdima, kui selleks wõimalus leiduks.

Saksa raudteeametnik on üks kohusetruumatest ja korralikumatest riigiametnikudest üle ilma olnud, kes teenistuskohuste täitmisel naljalt mingit erajuttu ei aja. Siiski üks neist rongijuhtidest, kellega mul täna tuli sõita, awaldas haruldast kõnekust praeguse poliitilise seisukorra kohta ja westis ühe reisijaga kõwal häälel juttu streigi üle, kuna waguni täis sõitjaid kokku kuulama kogunes.

Seisukord Berliinis.

Täna on elu Berliinis wälispidi kõigiti rahulik ja loomulik, wäljaarwatud uulitsaraudteede seisak nõrga woolu mõjul.

Lõuna ajal ilmunud ajalehed tõid teateid uue walitsuse oodatawast kokkuseadest, loodawad selle kiiret moodustamist ja ootawad „laia koalitsiooni kabinetist" aina head.

Rahakursi langemises on seisak tulnud; arwatakse, et uus rahaminister Dr. Hilferding suuri mundatusi riigipanga juhatuse koosseisus ette wõtab, hiljuti määratud matsud kiiresti kokku ajab ning rahaasju üldse märksa parandab.

Berliinis, 13. aug. 1923. J. H.

Tallinna sõnumid.

Teadete kogumine töösturtettewõtete tegewuse kohta.

Riigi statistika keskbüroo korralduisel kogutakse praegu kõigilt Eestis töötawatelt töösturtettewõtetelt teateid nende tegewuse kohta. Kogutawad andmed saadakse iga kuu kohta eraldi, misjugused statist. keskbüroos kokku wõetakse üldise ülewaate saamiseks Eesti töösturtuse liikumise üle.

Et tähendatud teated praegu makswa korralduse järele statistika keskbüroole iga kuu eest kõige hiljem järgmise kuu 15. ära saata tulewad, mis aga suurematel töösturtettewõtetel tihti raskusi sünnitab, pööras Eesti wabrikantide ühisus neil päewil riigi statistika keskbüroo poole palwega, et see tähendatud aruannete ärasaatmise tähtaega töösturtettewõtetele pikendaks. Nagu riigi statistika keskbüroost nüüd teatatud, ollakse sealpool nõus tähendatud tähtaega kuni järgmise kuu lõpuni pikendama, kusjuures töösturtettewõtetel wastawate jaoskondade töökaitsekomissaridega kokku tuleb leppida.

Õpewahendite näitus Tallinnas 16.—18. augustini.

Ühel ajal Tallinnas 16.—18. augustini s. a. ära peetud 6. üleriiklise õpetajate kongressiga oli Tallinnas 1. linna reaalkooli ruumes ühe Saksa suurema firma poolt ka õpeabinõude ja õpewahendite näitus korraldatud.

Näitusel olid wälja pandud rida mitmesuguseid preparate füüsika ja keemia õpetamise alal, kollektsioonid loodusteaduslisi kogusid, käsitööabinõud jne. Ka oli näitusel näha mitmesuguseid karto- ja diagramme, maakaarte ning õpetaamatuid.

Näitus iseenesest pakkus asjatundjatele mõndagi õpetlikku. Waatamaskäijate arw õpewahendite näitusest oli wähepoolne.

Näitelawa tegelaste ettewalmistamine Tallinnas.

Läinud aasta eeskujul awatakse kohaliku Eesti draamastuudio seltsi poolt ka tänawu teaatrikunsti kool. Tähendatud õpeasutus, mille ülesandeks on näitelawategelaste ettewalmistamine töötas läinud aastal eraseltsi ettewõttel, mille tõttu kooli ülewalpidamine seltsile mõndagi raskust sünnitas. Et selle õpeasutuse ülewõtmist kas riiklisele hooldamisele, ehk mõnele laiemaulatuslisele organisatsioonile teostada ei suudetud, jääb teaatrikunsti kool ka tänawu selle seltsi ülewal pidada. Õpeasutus töötab, nagu läinud aastalgi, linna algkooli ruumides, S. Tartu maanteel nr. 33. Uute õpilaste wastuwõtmine teaatrikunstikooli algab 30. ja 31. augustil eelpool tähendatud kooli ruumides.

Uudisena algab täna, 20. augustil Tallinnas tegewust weel „Filmistuudio". Tähendatud õpeasutus on meil esimene selleslarnane. Filmistuudio sihiks on lawategelaste ettewalmistamine kinofilmi alal. Õpeasutust korraldawad paar Tallinnas tuntud õpetajat, kes sellel alal tegewad olnud. Kuuldawasti on osawõtjate arw filmistuudiost rohke. —g.

Kaubamaja Esto-Muusika uute omanikkude käes.

Wiimases „Riigi Teatajas" teatawad A. Nursi ja E. Saarepera, et nemad kaubamaja „Esto-Muusika" osaühisuse „Esto-Muusikale" ühes aktiwa ja passiwaga edasi annud on.

Uued kaubaputkad,

mis spordi selts „Kalew" ehitab turuväärsele platsile, on pea walmis, nii et mitmesse kohta juba kauplused sisse on kolinud ja töötawad. Ei wõi tähendamata jätta, et linnawalitsus, kes sõdis pikemat aega Uue turu kaubaputkadega, nendega nued, kestwamad kaubaputkad juure on saanud, millede madal, ilmetu wälimus kuidagi platsi iseloomuga kokkukõlas pole. Kahtlemata oleks see plats wäärinud mõnd kõrget, massiiwehitust.

Wäike-Kalamaja uulits wiletsas seisukorras.

Majaomanik Haarmann, kelle maja asub Wäike-Kalamaja uulitsal, juhib linnawalitsuse tähelepanu wiletsa seisukorra peale, missuguses wiibib tähendatud uulits. Weejooks on waewane, nii et wesi koikudesse koguneb ja mõnes kohas isegi majadesse sisse imbub. Ehituse osakonna poolt teatatakse, et tähendatud uulits linnawalitsuse ettekirjutuse põhjal (10. augustist) osakonna poolt korda seatakse.

Kuuendal kooliõpetajate kongressil wastuwõetud otsused.

Kooliõpetajate pensiooni seaduse kohta wõeti wastu otsus, millega kooliõpetajate pensiooni seaduse kiiremat ellurwiimist nõutakse.

Karskusõpetuse kohta

wõeti wastu järgmised põhimõtted:

Wõitluses alkoholismi, kui sotsiaalse pahe wastu, peab kool, kui sotsiaalse elu uuendamise tähtsam tegur, karskusidee kaswatamise õppiwas noorsoos oma eriliseks ülesandeks tegema.

Karskusõpetus peab sunduslikuna ainena wõetama koolide õpekawadesse.

Koolides tuleks karskusidee selgitamiseks ja sisendamiseks ärakasutada iga wastaw õpeaine.

Tuleks wäljatöötada karskusõpetuse metoodika põhijooned koolidele ja korraldada kooliõpetajatele karskuse kursused. Kooli lugemisraamatud peaks rohkem karskussisulisi lugemispalasid sisaldama.

Karskustöö huwides peaks ka kooliõpetajad, kui kaswatajad, energiliselt kaasa töötama.

Kõik kaswatajad peaks täiskarskuse alusele jääma.

Usuõpetuse küsimuses

wõeti wastu rida wäikeste muudatustega J. Annussoni ülesseatud põhimõtteid. Resolutsioonid ilmusid juba „Kaja" laupäewases numbris, kus nad ekslikult P. Põldi esitatud põhimõtetena märgitud on.

Algkoolide õpekawade asjus

wõeti wastu järgmised põhimõtted:

1) Õpetöö tuleb korraldada kõigi õpeainete koondusel üheks koguõpetuseks (Gesamtunterricht) algkooli alamais ja sugulusainete grupeerimisel kõrgemais klassides. Ainete gruppe wõiks olla peaasjalikult kaks: a) humanitaarsisulised — keeled, ajalugu (ühes kodanikuteadusega), usuõpetus, laulmine ja b) reaalsisulised — loodusteadus, matemaatika, maadeteadus, joonistamine.

2) Kawa peaks olema kohandatud mitmesugustele koolilaadidele ja tüüpidele. Ta peaks arwestama wahesid maa- ja linnakoolide wahel, reageerima nende iseäraldustele, mis on tingitud üksaegsest töötamisest mitmearwuliste klassi komplektidega, isegi klasside mitmesuguse koosseisuga õpilaste sugu järele jne.

3) Kawa tuleks täiendada usuõpetuse kawaga.

4) Kodanikuteadus, kui iseseisew aine, tuleks ära kaotada, liites tema aineid temaga sisu ja sihi poolest paralleelse aine ajalooga.

5) Kuni uute kawade ilmumiseni tuleb loomulikult töötada wanade alusel.

Peale resolutsioonide wastuwõtmist otsustati Leedu kooliõpetajatele terwitustelegramm saata.

Kongressist osawõtjate arw.

Mandaat komisjoni aruande järele wõtsid kongressi tööst osa üldse 369 kooliõpetajat, neist 136 hääle- ja 233 sõnaõigusega.

Sport.

Jalgpalli esiwõistlused.

Wõistluste algus täna.

Esiwõistlusteks jalgpallis on ülesandmise tähtajaks registreerinud 5 A klassi, 16 B klassi ja 8 C klassi meeskonda, kelle wahel mängud juba wäljaloositud on.

Loosimise järgi on A klassis esimene wõistlus Narwa „Wõitleja" ja T.J.K. wahel 2. septembril, järgmine hooaja huwitawamate hulka kuulub, wõistlus on „Sport'i" ja „Kalewi" wahel 9. septembril. Sellele wõistlusele, mis meistrikõsimust otsustaw on, tuleb wahekohtunikuks soomlane, keda „Sport'i" ja „Kalewi" kulul selleks otstarbeks Tallinna kutsutakse. Kolmas mäng on esimese wõistluse wõitja ja Akad. spordiklubi wahel 13. sept. Lõpuwõistlus, kuhu arwatawasti üheks wastaseks T.J.K. tuleb ja teiseks kas „Sport" wõi „Kalew" tulewad, on 18. sept. Kõik A klassi wõistlused on Tallinnas.

B klassis on wõistlused maakondade wiisi koha peal, kust juba maakondade wõitjad isekeskis Tallinnas edasi wõistlewad. Lõpuwõistlus on 23. sept. B klassis wõistlewad:

Harjumaalt: „Kalew", „Sport", „T.J.K.", „Kalju", „Olümp", „Püssiwus", „Tasuja" ja „Olümpia".

Hiljem ülesantud „Flora" ja „Koit'u" kohta ei ole liit weel seisukohta wõtnud.

Tartumaalt: „Noorsoo selts", „Akadeemiline spordiklubi" ja „Kalew".

Wirumaalt: „Wõitleja" ja Narwa „Kalew".

Läänemaalt: „Läänepojad".

Wiljandimaalt: „Wiljandi spordiring".

Pärnumaalt: „Terwis".

C klassis on wõistlused jamadel tingimistel kui B klassiski. Lõpuwõistlus on 16. sept. Osa wõtawad Harjumaalt: „Kalew", „Sport", „T.J.K.", „Kalju", „Tasuja" ja „Olümpia". Wirumaalt: „Wõitleja" ja Tartumaalt: „Noorsoo selts".

Esimene wõistlus B klassis on juba täna „Sport'i" ja „Püssiwuse" wahel esimese wäljal kell 6 p. l. Ühe kaotusega langeb meeskond edaspidistelt wõistlustelt wälja.

Kergejõustiku meistriwõistlused.

Wiimane päew.

1923. a. kergejõustiku meistriwõistlused lõppesid eila. Waatamata küllalt heade tingimuste peale kahel wiimasel päewal, tulid tagajärjed ainult keskpärased, mõned erandid wäljaarwatud. Eriti nõrgad on kõik jooksude tagajärjed, alates 800 meetri jooksuga kuni 10.000 m. Paremad on juba lühemad maad, kus Keskküll, Perewersin ja Jaanwaldt meistritele wääriliselt esineda suutsid. Tõugetes ja wisketes on esiwõistlustele kohased ainult Klumbergi kettaheite ja Tammeri, osalt ka Klumbergi, kuulitõuke tagajärjed. Oda, wasara ja raskuse jaawutused seisawad kaugel rekordidest.

Onnestanum ala on hüpped, kus 3,53 teiwas, 7,09 kaugus ja ka 1,76 kõrgus halwad ei ole. Selle wastu kolmikhüpe jällegi äärmiselt wiletsa tagajärjega.

Wiimase päewa huwitawam nummer oli 400 meetri lõpujooks, kuhu harulduselt õieti Willemson, Keskküll, Jaanwaldt, Saulman, Küttim ja Hunk sattusid. Need on ka tegelikult meie paremad 400 mtr. mehed. Jooksu wedas jällegi tugewalt Willemson, kelle järele Jaanwaldt kindlasti hoidis ja ägeda kahewõitluse järgi esimeseks nihkus, kellena ka wõitis. Willemson, wõistlusest Jaanwaldtiga wäsinuna, ei suutnud enam Saulmani ja Keskülli möödaminemist lõpumeetritel takistada.

200 meetri wõitjal Perewersinil oli raske wõistlus paarimehe Keskülliga, keda ta paari meetriga wõitis. Tagajärjed:

200 mtr.: 1. Perewersin 23,7 sek., 2. Keskküll 24 sek., 3. Saulman 24,2 sek.

Wasara heide: 1. Tammer 35,37 mtr., 2. E. Klumberg 34,48 mtr., 3. Kalkun 33,76 mtr.

110 mtr. tõkkejooks: 1. Neuman (Akad. spordiklubi) 17,9 sek., 2. Steinberg (Tartu „Kalew") 18,7 sek., 3. Turp (Wiru sp. ring) 19,3 sek.

Kolmikhüpe: 1. Nõjs 12,65 mtr., 2. Frese 12,49 mtr., 3. Steinberg 11,90 m.

400 mtr. jooks: 1. Jaanwaldt 53,7 sek., 2. Saulman 54,0 sek., 3. Keskküll.

60 mtr. naistele: 1. Einstein 8,8 sek., 2. Prajs 8,9 sek., 3. Rebane.

Wiiewõistluse, mille kawas kaugushüpe, odaheide, 200 mtr. jooks, kettaheide ja 1500 mtr. jooks olid, wõitis Teinburg (Pärnu „Terwis"), tagajärgedega 5,77 mtr., 46,81 mtr., 25,2 sek., 30,82 mtr. ja 1500 mtr. jooksus teine.

Esiwõistlustel said punkte: Tallinna „Kalew" 165, Tallinna „Sport" 142 ja Tartu „Kalew" 39, teised weel wähem.

„Kalewi" seltside wahelise 10-wõistluse auhinna wõitis teistkorda ja jäädawalt „Kalew" 51 punktiga „Sport'i" 40 wastu. Wabrikantide auhinna parem. sportl. sai H. Tammer oma kuulitõuke tagajärjega, mis 93,1 protj. ilmarekordist wälja tegi Klumbergi 92,2 protj. kaugushüppe wastu.

Ciendus.

Üleeilastes tagajärgedes on teiwashüppes wiga. Eweri tagajärg oli 3,10, **wahehüpetes 3,53**, mis ka rekord, **mitte aga 3,50 mtr.**

Mõtted ühes sabas.

Postkontoris tähtkirjade wastuwõtmise laua ees. Seisame sabas. Meie ees on keegi, kellel on lugemata hulk saadetusi, mida ta kõik tahab ära anda. Laua peale on ta juba hunniku ladunud, aga ta laob ikka weel juure, neid hõlma alt wälja wõttes, kus tal kui mõnel mustal kunstnikul neid lõpmata näib olewat. Meil, teistel, ei ole rohkem ära anda, kui igaühel üksainus kirjake, aga meie peame niiid ootama. Wäga raske on selwiisil oodata. Armatawasti wõiks postkontoris küll nii korraldada, et kui keegi tuleb terwe kirjakoormaga, siis tema liikumist terweteks tundideks seisma ei pane ja kannatajate-sabasid ei loo. Ennem on õigus oodata ühel oma hulga kirjade andmisel, kui hulgal ühe wõõra kirjade juures. On aga üksikute kirjade andjaid nii palju, et nende kirjade wastuwõtmisel aega enam wahepeal ei jää hulga tooja omasid ka wahetewahel sisse kirjutada, siis wõiks ametnikka wastu wõtmas rohkem olla, sest wastu wõtta kõik kirjad ikkagi tulewad. Nagu kitsal teel pikalise käiguga koorem peab seisma jäämа ja kiirelt sõitjad mööda laskma minna, nii peaks see ka postil olema, aga mitte nii, et kes on ette saanud, see ees on ja tehku teised, mis tahatwad, pöörgu kas wõi koju tagasi.

Eesti üliõpilaste wastuwõtmine Budapesti ülikoolis.

Ungari kohalik esitaja on wälisministeeriumile teatanud, et Ungari hariduisministeeriumi otsuse järele on Eesti üliõpilastele lubatud õppida Budapesti tehnilises ülikoolis inseneride, arhitektide ja masinistide-inseneride osakonnas, wäljaarwatud keemia osakond. Ülikooli majandusosakonda, milles õpeaeg kestab 2 aastat, wõetakse wastu neid üliõpilasi, kes oma ülikooli kursuse juba lõpetanud.

Ajalehed hädas.

Läänemaalt kirjutatakse: Siin käiwad talust talusse ringi mingisugused noorekmehed, kes igale inimesele peale ajatwad, et see omale kas „Waba Maa" wõi tööerakonna naisalehe „Esmaspäewa" telliks. Inimesed arwatwad, et kui juba lehte nii talust talusse käiakse kaela määrimas, siis neil lehtedel küll ikka peenike peos on ja selletõttu ei telli siin nurgas ka neid lehti keegi ning isegi need, kes seni tellinud, kardawad edasitellimist jatkata.

Teaater ja muusika.

Draamateaatri wabaõhu-etendused.

Laupäewal, 25. augustil ja pühapäewal, 26. sama k. p. tulewad kordamisele laululawal wabaõhu-etendused, mis 8. laulupeo ajal hiilgawalt korda olid läinud ja mis isegi kõige suuremal määral äratasid wäljamaa ajakirjanduse tähelpanu, mis kiitwate otsustega kitsi ei olnud, neid etendusi nimetades koguni maailma suuremaks wabaõhuteaatriks (Svenska Dagbladet).

Ettekandele tulewad: laupäewal Sophokles-Hofmannsthali „Kuningas Õdipus" ja pühapäewal Rabindranath Tagore „Ohwer".

Kõiki neid kooriliikmeid, kes olid kaastegewad laulupeoaegistel wabaõhu-etendustel, palutakse endid registreerida Draamateaatri büroos iga päew k. 10—4 ja teisipäewal, 21. skp. kell 6 ilmuda laulupeoplatsile.

Alalise koori kokkutulemistähtajaks jääb esmaspäew kell 5 Draamateaatris.

„Svenska Dagbladet" kirjutab Draamateaatri laulupeoaegiste wabaõhu-etenduste kohta nnu seas järgmist:

„. . . Koorid ei olnud ainsamad, mida laulupidu pakkus. Siin on ka ilma suurem wabaõhu-teaater, mille körwal meie põõsateaater täitsa warju jääb. Igal õhtul mängiti seal moodsaid ja wanaaegseid tükke, mida kuulajad tasa, kui warjud istudes, kuulasid . . . Näitlejate hääled olid hästi koolitatud ja oli wiimane kui üks sõna peaaegu wiimase pingini kuulda. Kogumuljе oli üllatew ja omapärane . . ."

„Estoonia" teaater.

„Estoonia" draama abonentidele.

Homme, teisipäewal, esietenduseks ja hooaja awamiseks A. Kitzbergi komöödia neljas waatuses „Neetud talu", mis ühtlasi esimeseks abonement-etenduseks sõwadraama riihmas. Peaosades daamid: Osa, Mertinson, Hellas, Niilus ja härrad Kr. Hansen, Lauter, Kurnim. Naisoonilena osas esineb uus tegelane hra Aleksander Üksip.

Siseriigist.

Harjumaalt.

Põllumehe elu Triigil.

Sagedate wihmasadude tõttu wenib tänawu heinatöö pikale. Muidu wõib aga heinasaagiga rahul olla, sest kaswu poolest oli hein hea. Iseäranis tugewad olid põluheinad.

Tõuwiljad on aga wiletsamad, kui läinud aastal, mida küll wilu ja wihmase juwega tuleb seletada. Kohati teewad weel odrapõldudele waewa ussid, kes mõnel pool põllud peaaegu paljaks söönud.

Rukkid on walmimisel. Muret jünnitab aga lõikus, sest et nad tänawu peaaegu igal pool segamini pekstud ja mahalöödud on, mis masinaga lõikamisele suureks takistuseks.

Wõrdlemisi ilusad on siinpool tänawu linad, mida siin aga wähe kaswatatakse.

Kartulid on täies õitsemise hoos, ja kui wihm neile liiga ei tee, wõib neist lootmist saaki loota. —ik.

Pärnumaalt.

Põllumajanduslised kursused Häädemeestel.

Orajõe ärksamad põllumehed on hiljuti otsustanud käesolewal sügisel 28. oktoobrist kuni 3. nowembrini Kabli külas, Dreimannis ja Ikla külas põllumajanduslisi kursusi korraldada, mis olekſid esimesed siin.

Häädemeeste põllumehed on otsustanud samased kursused korraldada 4.—10. now.

Selles asjas on maakonnawalitsuse põllutöö osakonna poole pööratud, kust jaataw wastus on saadud.

Ettelugemisi hakkawad pidama wiis instruktori järgmiste ainete üle: põllutööst, karjakaswatusest, ühistegewusest, hobusekaswatusest ja aiatööst. S.

Wallawalitsuste rewideerimiste tagajärjed.

Hiljuti rewideeriti maakonnawalitsuse poolt üksikuid Pärnumaa wallawalitsusi. Nii leiti, et Kaelaste wallawalitsusel asjaajamine kõigiti korras on. Enge wallawalitsuse asjaajamises tulid ilmsiks mõned puudused, mis küll lubamatud, kuid mille tekkimine seletataw sekretääri pikaldase ja raske haigusega. Samuti leiti wähemaid puudusi Hallinga wallawalitsuse asjaajamises. Wee wallawalitsuse asjaajamises tekkinud puudused on saabunud ametnikkude lohakusest. Kõigi waldade wallawanemaid ja sekretäärisid, kus asjaajamises mingisugused puudused awalikuks on tulnud, on maakonnawalitsus otsustanud karistada distsiplinaar korras. li.—

Pärnu maakonnawalitsuse toitlusosakonna 1922. a. aruanne

on maakonnawalitsusele esitamiseks kokkuseatud. Osakonnas nimetatud aasta jooksul uusi algatusi ei olnud, waid toimetati tasumata jäänud normiwilja sissenõudmist ja osakonna likwideerimist. 31. dets. 1922. a. lõpetati osakonna tegewus, kuna pooleli jäänud kirjawahetus põllumajanduse osakonnale edasi anti. Orion.

Wiljandimaalt.

Wana-Tänassilma pidusaal nõuab korraldamist.

W.-Tänassilma haridusseltsi käes on walla endine magasiait juba lauemat aega kasutada ja on sellest n. n. pidusaali korraldanud, kus aastas kümmekond pidu korraldatakse, rääkimata igasugustest koosolekutest. Kuid senini on hoone ikkagi aidaks jäänud. Talle on küll laudpõrand alla pandud, kuid puuduwad isegi aknad, rääkimata teistest tarwilistest tuulutamise abinõudest. Sellest siis ka tuleb, et iseäranis tantsu ajal põrandalt niisugused tolmupilwed üles keerutatakse, et silm sellest enam läbi ei tungi. Selts peaks siin küll tarwilised ümberehitused käsile wõtma, milleks ka raha ei tohiks puududa, sest loodetawasti toowad ometi korraldatawad pidud niipalju sisse. B.

Walgamaalt.

Inimeste ulualuseks tarwitatud korsten kokku langenud.

„L. E." teatel elanud Paju wallas teegi äsnik wanaaegse suure korstina jala õõnsuses, mis maja põlemise järele püsima jäänud. Wihm olewat aga wanaaegse algupärase ehituse niiwõrd ära leotanud, et ta hiljuti kokku langes, majakraami oma alla mattes. Inimestega õnnetust ei olnud, sest et wiimased wähe aega enne õnnetust sealt wälja on kolinud, et teise hoonesse magama minna.

Tartumaalt.

Tartumaa asunikkudele 1923. a. esimesel poolel antud metsamaterjaal.

Läinud poolaastal on Tartumaakonna asunikud saanud kergendatud tingimustel metsamaterjaali järgmiselt: kogusummas on metsamaterjaali saanud 290 asunikku, 25.759 puud, walmismaterjaali ja metsa 1.724.98 kantsülda Tartum. metskondadest ja 753 asunikku 45.565 puud, walmismaterjaali ja metsa 530.09 kantsülda riigi metsadest. Takseeritud on see metsamaterjaal 10.651.625 marga alla, kuna asunikud on maksnud selle eest 6.280.567 mrk., nii et takseeritud hinna ja asunikkude poolt maksetud hinna wahe teeb wälja 4.371.058 m., mis iga metsamaterjaali saanud asuniku peale wälja teeb 4181,28 mk.

Metskondade järele jaguneb see järgmiselt:

Kongota metskonnast on saanud 48 asunikku 4636 puud ehk masti järele 306,92 kantsülda 550.200 marga wäärtuses, mille aga asunikud said 343.875 marga eest. Riigimetsast on saanud 61 asunikku 5350 puud ehk 455,35 kantsülda 809.799 marga wäärtuses (müüdud 506.124,50 marga eest). Seega takseeritud hinna ja müüdud hinna wahe 510.000 mrk., mis iga asuniku peale teeb 4678,96 m.

Otepää metskonnast on saanud 33 asunikku 3786 puud ehk massi järele 245,17 kantsülda 294.882 marga wäärtuses (müüdud 147.441 m. eest). Riigimetsast on saanud 51 asunikku 964 puud ehk massi järele 380,20 kantsülda 485.968 marga wäärtuses (müüdud 242.984 m. eest). Seega hindade wahe 590.425 m., mis iga asuniku peale teeb 7028,97 marka.

Kambja metskonnast on saanud 60 asunikku 3778 puud ehk massi järele 247,28 kantsülda. Riigimetsast 164 asunikku 8769 puud ehk massi järele 694,49 kantsülda 1.572.525 marga wäärtuses (müüdud 982.828 m. eest). Seega hindade wahe 589.697 m., mis iga asuniku peale teeb 2632,50 marka.

Kastre metskonnast on saanud 6 asunikku 363 puud ehk massi järele 26,55 kantsülda 70.092 marga wäärtuses (müüdud 35.960 m. eest). Riigimetsast on saanud 95 asunikku 1236 puud ja walmismaterjaali massi järele 170,37 kantsülda, kokku 256,96 kantsülda 430.264 marga wäärtuses.

Tartu metskonnast on saanud 46 asunikku 2354 puud ehk 205,48 kantsülda ja walmismaterjaali 1,22 kantsülda 398.621 marga wäärtuses (müüdud 249.138 m. eest). Riigimetsast on saanud 84 asunikku 5.206 puud ehk massi järele 460,49 kantsülda ja walmismaterjaali 17,02 kantsülda 922.627 marga wäärtuses (müüdud 576.642 m. eest). Seega hindade wahe 495.468 marka, mis iga asuniku peale teeb 361.27 marka.

Puurmanni metskonnast on saanud 4 asunikku 135 puud ja 26,94 kantsülda metsa 42.952 marga wäärtuses (müüdud 24.137 m. eest). Seega hindade wahe 18.815 marka, mis iga asuniku peale teeb 4703,75 marka.

Ahja metskonnast on saanud 29 asunikku 501 puud ehk massi järele 32,84 kantsülda 60.935 marga wäärtuses (müüdud 38.088 m. eest). Riigimetsast 20 asunikule 4077 puud ehk massi järele 322,38 kantsülda 565.538 marga wäärtuses. Seega hindade wahe 234.924 mrk., mis iga asuniku peale teeb 4794,21 mrk.

Kärewere metskonnast on saanud 5 asunikku 835 puud ehk 80,48 kantsülda 132.585 marga wäärtuses (müüdud 63.844,50 m. eest). Seega hindade wahe 69.740 marka, mis iga asuniku peale teeb 13.948 marka.

Kaiawere metskonnast on saanud 2 asunikku 351 puud ehk massi järele 34,18 kantsülda 52.741 marga wäärtuses (müüdud 41.166 m. eest). Riigimetsast on saanud 33 asunikku 1632 puud ja 7,37 tiinu metsa ehk massi järele 348,05 kantsülda 518.293 marga wäärtuses (müüdud 412.463 m. eest). Seega hindade wahe 117.405 marka, mis iga asuniku peale teeb 3497, 10 marka.

Alatskiwi metskonnast on saanud 3 asunikku 151 puud ehk massi järele 10,89 kantsülda 16.712 marga wäärtuses (müüdud 13.078 m. eest). Riigimetsast on saanud 36 asunikku 1882 puud ehk 103.32 kantsülda ja walmismetsamaterjaali 3,33 kantsülda, 216.485 marga wäärtuses (müüdud 168.420 m. eest). Seega hindade wahe 51.699 marka, mis iga asuniku peale teeb 1325,24 marka.

Torma metskonnast on saanud 47 asunikku 3.209 puud ehk massi järele 218, 34 kantsülda 287.768,50 marga wäärtuses (müüdud 223.461 m. eest). Seega hindade wahe 64.307 marka, mis iga asuniku peale teeb 1368,11 marka. —m.

Uus piimatalitus,

mis hiljuti asutati kellegi eraettewõtja poolt Päidla walda, endisse poodi, kannatas senini wähese piima kokkutuleku all. Et piima juure wõita, on ettewõtja hakanud asutama suuremaid wastuwõtte punktisid kaugemasse ümbrusesse, kust ta enese kulul piima talitusse kohale weab. —r—

Magasiait seltsimajaks.

Hiljuti Pangodis asutatud haridusseltsi on enese tarwitada saanud endise walla magasiaida. Praeguses seisukorras on talwel wõimata pidusid toime panna ja sellepärast peab selts warakult mõtlema suurema remondi peale, mille järele endisest magasiaidast päris nägusa seltsimaja wõib saada. —r—

Terwishoidlised nõuded Elwa alewis.

Wiimasel alewinõukogu koosolekul wõeti otsus wastu, mille järele kõik majaomanikud on kohustatud hoowi, wäljakäigukohad ja uulitsa korras hoidma. Puhtuse järelwalwajaks on sellekohane komisjon. —r—

Wäikene meesaak Tartumaal.

Üldiselt kaebawad mesinikud, et tänawu Tartumaal meesaak haruldaselt wäikene on, mille peapõhjuseks wihmane ja külm suwi, mis takistas mesilasi wälja lendamast ning ühtlasi ka asjaolu, et taimed tänawu wähe mett sisaldasid. Mõnel pool ei olla mesilased saanud isegi oma jaoks toitu tarwilisel määral koguda, waid neid peab lisatoidu nõjal ülelalwe elatama. Wähese meesaagi tõttu on ka mee hind kauplustes tõusnud. —a—

Wõrumaalt.

Tilsi lastewarjupaik.

Warjupaik asub Tilsi mõisas, põllutööministeeriumilt renditud hoonetes ja maa peal ja on asutatud 75 lapse tarwis. Aasta algul on warjupaigas 30 last, nendest 16 poissi ja 14 tüdrukut. Wanemate kaswandikkude tööjõudu kajutatakse tubade ja köögi tööde juures ja suwel kergemate aia- ja heinatööde peale.

Lapsi toidetakse 4 korda päewas. Toit antakse ilma normideta. Toitmine üldiselt on senini olnud kaunis hea, mida igakuulised kaalumised näitawad. Terwishoidlist läbiwaatamist tehakse 4 korda aastas. Ärajurnud on 1922. a. jooksul üks kaswandik siidamehaigusse. Wanemate poolt on üks kaswandik warjupaigast tagasi wõetud.

Warjupaiga juures on kahe õpeaastaga algkool, kus õpib 20 õpilast.

Warjupaiga sissesõadeks ja ülespidamiseks on kulusid olnud 1922. aasta jooksul 1.208.000 mk.

Sellega tuleb esimesel algusaastal, kus laste arw kogu aeg wäikene, ühe lapse aastane ülespidamine ühes kooliharidusega kokku 31.789 mk. maksma. Leska.

Saartelt.

Kärla wallas hakatakse külawahe teid korda seadma.

Senini on siin wähe rõhku pandud külawahe teede kordaseadmise peale, kuigi just need teed rahwale kõige tarwilisemad ning käidawamad on. Kui neid ka paiguti parandati, siis kandis see töö ikkagi enamwähem juhuslist laadi. Sellepärast on ka arusaadaw, mispärast need teed mitmel pool sarnasesse seisukorda sattusid, et wihmase aja puhul otse läbikäimataks muutusid.

Nüüd on sellepoolest peatset paranemist oodata, sest wallanõukogu tegi oma koosolekul 10. aug. otsuseks, et tähtsamad külawaheteed kindla järelwalwe all korda seatakse. P—i.

Omawalitsus.

Pärnu linnawolikogu järjekorralist koosolekut

peeti 17. aug. linnawalitsuse ruumes. Koosoleku algul wõetakse päewakorras wähem muudatus ette. Esimesena wõetakse arutusele Pärnumaa laulupeo toimkonna palwe lõbustusmaksust wabastamise asjus. Laulupeo armande järele on sisse tulnud 491 tuhat marka, millest osa kuludeks läinud, nii et puhastsissetulekut järele jäi 151 tuhat marka. Piletitest on sisse tulnud 292 tuh. marka, millest linnale lõbustusmaksuna maksta tuleb 43.800 marka, millise summa wolikogu otsustab lubada „Endla" teatri toetuseks.

Samuti otsustatakse jaatawalt K. Leinuse lauluseltsi ja spordiselts „Termiie" palwed lõbustusmaksust wabastamise asjus.

Lisa-eelarwe 1923. a. kohta wõetakse linnawalitsuse poolt ettepandud kujul wastu. Lisa-eelarwe wäljamineku osas on ettenähtud kulud koolimajade remonteerimiste ja koolidele inwentaari muretsemise peale. Samuti kulutakse elektrijaama laiendamise peale üle 3 miljoni marga. Sissetulekuid loodetakse saada metsa operatsioonist ja ülemäära sissetulewatest maksudest, näiteks liikumata waranduse maksust 1 miljoni marga ümber.

Raudteejaama einelaua pidaja A. Teepalwe anda temale luba õllemüümiseks jaama einelauas — otsustakse eitawalt.

Protestid liikumata waranduste maksu määra wastu tekitawad waielusi. Siiski liikab wolikogu üksikud protestid tagasi.— Huwitawaks muutuwad läbirääkimised liiga kõrge liikumata waranduse maksu määra wastu.

Huwitaw oli selle juures see, et Pärnu tööerakondlased oma meelt on muutnud ja järsku üürnikkude kaitsmise kõrwal ka majaomanikkude kaitsmisele hakanud kaitsma, mida kohaliku tööerakondlase Wiitaki suu läbi wolikogus kuulsime, kes samuti praeguse liikumata waranduse maksu kõrgeks pidas. Eks ole ju walimised ligi ja siis peab ometi igale poole silmi tegema.

Linnapea Soo wõtab sõna linnawalitsuse seisukoha awaldamiseks. Wõrreldes teiste linnadega, Tallinna ja Tartuga, ei olla Pärnus liikumata waranduse maksu määr sugugi kõrgem.

Lnw. Isak (majaom.) nõuab siiski juba käesolewal aastal liikumata waranduste maksumäära alandamist. Möödunud aastaga wõrreldes, on liikumata waranduste maks kaswanud kolmekordseks ning sellepärast käiwat nimetatud maksu maksmine majaomanikkudel üle jõu. Wõrreldes ennesõjaaegsega, on liikumata waranduse maks kaswanud 150-kordseks, kuna üüriseadus üüri lubab wõtta ainult 60 korda ennesõjaaegsest üürist.

Et aga nimetatud küsimus päewakorras pole, otsustatakse ilma mingi otsuse tegemiseta päewakorras edasi minna.

Ehitusplatsisid otsustatakse müüa: M. Sillemannile, M. Põldsamile, M. Kesale, J. Kruusile, A. Tomsonile ja A. Westmannile.

„Endla" teatri kom. palwe peale otsustatakse kõik 1923. ja 1924. a. korraldatawad puhtteaatri ettekanded lõbustusmaksust wabastada.

Seega lõpetatakse koosolek kell 10 õhtul. —li.

Terwishoiu alalt.

Arwud arstlise abiandmise korraldusest.

Terwishoiu peawalitsuse aruande järele on maak. 102 terwish. jaosk. peale ära jaotatud. Riigis on 48 haigemaja 3562 woodiga, kus arstiti 1922. aastal 28.657 haiget, kelle hulgast surnud 1680.

Terwishoiu alal töötawa personaali arw oli: arste 549, hambaarste 125, ämmaemandaid 3309, halastajaõdesid 184, massöerijaid 54, welskerid 19.

Apteeke oli 1922. aastal 145. Neis walmistati rohte 917.321 arstitähe järele 58.550.794 marga eest. Keskmine rohuhind oli 63 mk. Apteegi asjanduse alal tegewaid isikuid oli kokku 627, neist 23 rohuteaduse magistrit, 217 prowiisorit, 331 apteekri abilist ja 56 apteekri õpilast.

Majandusline elu.

Eesti wälistaubandus käesoleva aasta esimesel poolel.

Neil päewil on riigi statistika keskbüroo majanduslise osakonna poolt käesoleva aasta esimese kuue kuu wälistaubanduse andmete kokkuwõtmisega lõpule jõutud. Nende andmete järele on kaupade

wäljawedu

Eestist järgmiselt kujunenud:

	puudades:
Toiduaineid, põllusaadusi	335.097,5
Toiduaineid, karjasaadusi	100.442,4
Kala ja kalakaupa	1.868,7
Muid toidu- ja maitseaineid, piiritusi ja joogisid	39.244,8
Elusloomi	5.199 tk.
Nahku, nahakaupa ja muid loomasaadusi	21.279,6
Seemneid ja elustaimi	19.979,6
Puu- ja puutööst. saadusi	3.261.457,9
Paberit, paberikaupa, trükitöid	536.761,8
Puuwilla, lina j. m. kiuaineid	518.008,7
Tekstiiltööstuse saadusi	85.089,3
Metallisid	377.710,6
Metallkaupu	1.568,6
Põllutöömasinaid ja -riistu	11.243,7
Muid töö- ja jõumasinaid, transp. abinõusid	1.943,0
Instrumentisid, aparaatisid, laskeriistu	1.217,5
Kiwa, mulda ja nende saadusi	409.171,4
Kiwisüsi, koksi, põlewkiwi	1.386,4
Oli, raswa, waiku ja nende saadusi	979,5
Wäetisaineid	11.566,6
Keemiaaineid, wärwi, apteegikaupu	16.353,3
Kunstikaupu, muusikariistu j. m. eelpool nimetamata kaupu	571,1
Kokku pd.	5.752.942,0
+ 5.199 elusloom a.	

	Markades:
Toiduaineid, põllusaadusi	29.112.463
Toiduaineid, karjasaadusi	254.377.110
Kala ja kalakaup	1.348.180
Muud toidu- ja maitseaineid, piiritus ja joogid	84.647.883
Elusloomad ja linnud	64.415.640
Nahk, nahakaup ja muud loomasaadusi	51.539.370
Seemned ja elustaimed	8.741.800
Puu- ja puutööst. saadusi	382.730.260
Paber, paberikaup, trükitöö	226.724.994
Puuwill, lina j. m. kiuaineid	946.095.000
Tekstiiltööstuse saadusi	542.933.433
Metallid	30.913.940
Metallkaubad	3.794.600
Põllutöömasinad ja -riistad	1.593.700
Muud töö- ja jõumasinad, transp. abinõud	10.017.300
Instrumendid, aparaadid, laskeriistad	9.994.800
Kiwid, mullad j. n. saadusi	20.197.925
Kiwisüsi, koks, põlewkiwi	27.830
Oli, raswad, waigud ja nende saadusi	1.179.535
Wäetisaineid	584.375
Keemiaaineid, wärwid, apteegikaup	16.465.530
Kunstikaubad, muusikariistad j. m. eelpool nimetamata kaubad	674.000
Kokku mk.	2.688.109.668

Seega on käesoleva aasta esimesel poolel Eestist kaupu wälja weetud — 5.752.942 puuda + 5199 elusloma — 2.688.109.668 marga wäärtuses.

Läinud aastal weeti sama aja jooksul Eestist wälja mitmesuguseid kaupu — 7.281.223 puuda + 2821 elusloma — 1.714.825.002 marga wäärtuses.

Üksikute **riikide järgi** on käesolewa aasta esimesel poolel kaupu järgmisel arwul wäljaweetud:

	mk. wäärtuses
Inglismaale	687.424.508
Belgiasse	426.948.590
Saksamaale	330.781.136
Lätimaale	285.326.203
Rootsimaale	235.244.045
Soomemaale	233.286.403
Daanimaale	182.430.720
Wenemaale	117.794.573
Prantsusmaale	64.691.980
Danzigi	51.756.980
Am. Ühisriikidesse	49.503.821
Norramaale	8.836.096
Jaapanisse	7.599.133
Hollandisse	5.751.000
Hiinamaale	600.180
Poolamaale	135.300

Sama aja jooksul on Eestisse

sisse weetud

mitmesuguseid kaupu järgmisel määral:

	puudades:
Toiduaineid, põllusaadusi	1.447.362,0
Toiduaineid, karjasaadusi	2.585,4
Kala ja kalakaup	235.268,9
Muud toidu- ja maitseaineid, piiritus ja joogid	1.463.617,0
Nahk, nahakaup ja muud loomasaadusi	45.892,6
Seemned ja elustaimed	8.788,6
Puu- ja puutööst. saadusi	36.051,5
Paber, paberikaup, trükitöö	219.674,1
Puuwill, lina j. m. kiuaineid	180.298,8
Tekstiiltööstuse saadusi	64.510,9
Metallid	442.747,6
Metallkaubad	284.146.922
Põllutöömasinad ja -riistad	221.614,6
Muud töö- ja jõumasinad, transp. abinõud	227.347,4
Instrumendid, aparaadid, laskeriistad	6.816,8
Kiwid, mullad j. n. saadusi	414.030,4
Kiwisüsi, koks, põlewkiwi	2.886.923,8
Oli, raswad, waigud ja nende saadusi	581.826,5
Wäetisaineid	359.915,0
Keemiaaineid, wärwid, apteegikaup	190.110,2
Kunstikaubad, muusikariistad j. m. eelpool nimetamata kaubad	5.583,1
Kokku pd.	9.350.224,4
+ 163 elusloma ja 3 mootorpurjekat.	

	Markades:
Toiduaineid, põllusaadusi	487.243.317
Toiduaineid, karjasaadusi	2.474.685
Kala ja kalakaupa	95.612.370
Muud toidu- ja maitseaineid, piiritus ja joogid	577.261.040
Elusloomad ja linnud	2.147.100
Nahk, nahakaup ja muud loomasaadusi	125.867.785
Seemned ja elustaimed	12.737.490
Puu- ja puutööst. saadusi	25.180.870
Paber, paberikaup ja trükitööd	91.633.715
Puuwill, lina j. m. kiuaineid	375.464.500
Tekstiiltööstuse saadusi	506.643.760
Metallid	144.847.175
Põllutöömasinad ja -riistad	322.167.062
Muud töö- ja jõumasinad, transp. abinõud	528.248.549
Instrumendid, aparaadid, laskeriistad	56.450.040
Kiwid, mullad ja nende saadusi	90.243.682
Oli, raswad, waigud ja nende saadusi	125.161.018
Wäetisaineid	201.945.833
Keemiaaineid, wärwid, apteegikaup	28.479.385
Kunstikaubad, muusikariistad j. m. eelpool nimetamata kaubad	5.583
Kokku mk.	4.240.236.362

Seega on käesoleva aasta esimese poole jooksul Eestisse kaupu sissetoodud — 9.350.224 puuda — 4.240.236.362 marga wäärtuses.

Läinud aastal oli sama aja jooksul sissewedu suurus — 7.813.004 puuda — 2.171.991.288 marga wäärtuses. **Seega on käesolewal aastal esimese kuue kuu jooksul, wõrreldes 1922. aasta esimese poolega, kaupu peale 2 miljardi marga wäärtuses rohkem sissewetud.**

üksikute riikide järele

on meie sissewedu järgmiselt kujunenud:

	mk. wäärtuses
Saksamaalt	2.284.638.960
Inglismaalt	745.656.631
Danzigist	209.231.104
Am. Ühisriikidest	203.460.895
Lätimaalt	162.275.993
Soomemaalt	135.620.007
Rootsimaalt	127.016.083
Daanimaalt	126.335.007
Wenemaalt	114.203.060
Belgiast	89.625.127
Norrast	10.431.380
Prantsusmaalt	9.372.886
Poolamaalt	1.133.200
Leedumaalt	838.382
Muudest maadest	409.786

Külwipind Lätis enne ja peale sõda.

Läti riigi statistika büroo awaldab andmed külwipinna kohta Lätis 1913. a. ja 1920.—23. a. (arwud wiimase aasta kohta on saadud hiljutise põllumajanduse lugemise andmetest).

Külwipind tuhandetes wakamaades on:

	Külwipind	rukis	oder	kaer	lina
1920	2029.7	538.6	340.7	591.9	83.3
1921	—	619.5	398.5	685.4	92.8
1922	2493.6	645.5	427.5	745.0	102.6
1923	**2907.2**	**729.1**	**483.1**	**843.4**	**153.9**
1913	2866.5	950.5	516.5	825.7	188.3

Läti tuletikud.

Lätlased on Prantsusmaale lubanud 12 kuu jooksul 250 miljoni tooši tuletikke mereteeda. Inglismaale on Lätist ka hakatud suurel mõõdul tuletikke saatma.

Belgia kalapüük.

Belgia kalapüük läheb tagasipidi. Enne sõda oli Belgial 425 suurt ja wäikesi kalapüügi laewa, nüüd 1922. a. oli neid ainult 291. Belgia weab ise palju kalu Hollandist ja Saksamaalt sisse, wäljawedu on wähenenud. 1913. a. müüis Belgia Helweetsiasse 756 tonni kalu, läinud aastal on kõigest 263 tonni müüinud. Nähtawasti on siin Saksamaa mõistlus iseäranis mõjuw.

Metselewantide püüdmine Indias.

India metsades peetakse novembrikuust kuni jaanuarikuuni metselewantide peale jahti, et neid kinni püüida. Tänawu loodetakse 20—30 elewanti kinni püüida, nagu „Comm. Rep." teatab. Elewantide püüdmisest tahetakse kino tarwis üleswõtteid teha ja üleswõtmise õigus ameerikalastele müüa.

Mehikos palju kulda ja hõbedat saadud.

Tänawuse esimese wiie kuu jooksul on Mehikos üle tonni kulda ja 157 tonni hõbedat rohkem kui läinud aastal sellesama aja jooksul. Üldse on kulda üle 10 tonni ja hõbedat üle 1127 tonni saadud.

Daani lõikuse wäljawaated.

Daanis oodatakse tänawu head wiljasaaki. Üldine arwamine on, et lõikus hiljem algab kui harilikult, kuid et saak hea ja rikkalik on, kui ilmad püsiwad lähemal paaril kuul soojad ja päikesepaistelised. Rukkilõikusega arwatakse aug. keskel alguse teha wõimat. Nisu ja suuwili aga pidada kuni septembrini ootama.

Turu teated.

Tallinna turg 18. augustil.

Hea ilma peale waatamata talumehi wähe turule ilmunud, kauplewad peaasjalikult kohalikud ülesostjad. Elaw juure- ja aiawilja- ning lihaturg.

Terawilja- ja jahuturul kauplemine waikne. Wilja ja jahu müügil ainult wäikesel arwul. Rukkitera puud maksab 290—300 marka, nisu — teras 360—420 marka, odrad 250—270 marka puud. Odratangude puud maksab kuni 325 marka, naela wiisi ostes 9—12 marka nael. Kaerte puudast küsitakse kuni 260 marka, müügil wähe.

Rukkileiwa nael maksab 6 marka 50 pn. kuni 7 marka 50 pn., nisuleib (sepik) 13—15 marka, peenleib 14—15 marka naelasai 14—20 marka nael.

Piimasaaduste turul müük elaw ,hindades tõusu märgata. Rõõsapiima toobist küsitakse 14—15 marka, hapupiimast 8—9 marka. Rõõskkoor maksab kuni 90 marka liiter, hapukoor 30—31 marka nael. Kohupiim 10—12 marka nael. Lauawõi nael maksab 85—90 marka ,kõõgiwõi 75—80 marka. Juustu hind õigub 50—90 marga wahel.

Kanamunade paarist küsitakse 12—13 marka.

Lihaturg. Elaw on liikumine lihaturul, kuigi turg wõrdlemisi kehw. Küsitakse wärskest sealihast 45—48 marka, soolatud sealihast kuni 50 marka naelast. Suitsetatud seasink maksab 60—70 marka, keedetud 80—90 marka, seapekk 50—55 marka, searasw sulatamata 60, sulatud 65—70 marka. Sea wiisi ostes maksab sealiha nael 12—44 marka. Loomaliha maksab 25—35 marka, lambaliha 30—35, wasikaliha 18—35 marka nael. Teistest lihaaadustest on müügil teeworst 35—45 marka, maksaworst 40—60 marka, suitsuworst 60—90 marka nael.

Kalaturg waikne. Küsitakse wärskest räimest 9—11 marka nael, suitsuräimete kiimest isegi kuni 15 marka. Wärsked kilud maksawad 10—12 marka, soolatud kilud 13—14 marka nael. Angid 45 marka, siiad kuni 40 marka, ahwenad 25—30 marka, kammelad 25—30 marka, tursad 18—22 marka, angerjad 50—60 marka nael. Lahsside naelast küsitakse 180 marka, silgud 7—9, heeringad 15—20 marka nael.

Juurewiljaturg on elaw ja mitmekesine: Wärsked kartulid peaasjalikult kartulite reas müügil, hinnad alanenud, küsitakse tsetwerikust 280—330 marka, toobist 11—15 marka. Wanad kartulid pea täielikult turult wälja tõrjutud. Kaalidest nõutakse 12—15 marka naelast, peetidest 12—15, sedasama hinda, porganditest 15 marka. Sibulad maksawad 20—25 marka, wärsked kapsad 13—15 marka nael.

Aiawiljaturul rohkesti wärskeid saadusi müügil. Wärsked kurgid maksawad 5—25 marka tükk suuruse järele, hapud kurgid 15—40 marka, lillekapsad 15—30 marka, tomaadid 120 marka nael, tiiki wiisi ostes 15—16 marka tükk, salatid 10—12 marka nael. Wärsked hernekaunad maksawad 25—30 marka nael.

Mundest ainetest oleks nimetada: kuiwatatud herned 13—15 marka nael, kartulijahu 17 marka, riis ja manna 16—18 marka nael.

Marjaturul rohkesti müügil aiamaasikaid ning karumarju. Aiamaasikate toobist küsitakse 55—65 marka, karumarjadest 22—25 marka, mustikatest 26—28 marka. Waarmarjad maksawad kuni 70 marka, õõstrad 30—35 marka, murakad 25—30 marka. Metsamaasikad puudusad müügilt.

Heinaturul küsitakse ristikheinast 130—140 marka puud, timutiheinast 135—140 marka, luhaheinast 70—80 marka, aasaheinast 90—105 marka. Rukkiõlgede puudast küsitakse 65—70 marka.

Kodukeedetud seep maksab 25—28 marka nael. —g.

Pärnu turg 18. augustil.

Kauplemine turul elaw. Iseäranis rohkesti on müügile toodud mitmesuguseid aiasaadusi.

Wiljaturg on kehw. Rukkijahu müügil wähe, puudast nõutakse 290—300 marka. Otri ainult toobiwiisi, hind 13—14 marka toop.

Juurewilja turul küsitakse: wärske kartuli toop 10—12 marka, porgandi kimp 5 marka, redised 5—7 marka kimp, sibulad suuruse järele ühes pealsetega 1—5 marka tükk; peedid 5—6 marka kimp.

Marjaturul rohkesti igasugu marju. Nõutakse karumarjadest 20—25 marka, waarikatest 45—50 marka, maasikad 50—60 marka, mustad õõstrad 40—45 marka, punased õõstrad 15 marka ja mustikad 25 marka toop.

Kalaturul liikumine wäike, müügil wärsked kalad 35 marka nael, suitsuräimed 6—10 marka kümme, suitsuangerjad suuruse järele 60—80 marka nael.

Piimasaaduste hinnad tõusewad päewapäewalt. Pütiwõi naelast küsitakse 68—73 marka. Lauawõi 85—90 marka, rõõsk piim 13—14 marka, koore toop 70—75 marka.

Kanamuna paar maksab 12—14 marka. Lihaturul hinnad endised.

Heinaturul heinu müügil ainult mõni koorem, põlluheina puudast küsitakse 90—100 marka. li.—

Kirjawastused.

Liisa Hansu tiitar Seep. Tallinnas. Meie ei saa trükiseaduse põhjal teie õiendusele lehes ruumi anda, kuna teie teiste isikute kohta omalt poolt kaelakohtulisi süüdistusi ette toote, mis kohtu poolt seni weel õiendamata on.

—mann, Kolga-Jaanis. Teateid „Keemilise protsessi üle" wõite küll kergemini ühisusest enesest saada, kui ajalehe kaudu. Noorte ühingu kohta käiw sõnum wananenud. Ei ilmu. Palume jatkata, katsume tarwitada.

Leska, Wõrus. Sõnum wallasekretääride kursuste kohta wananenud. Jääb tarwitamata. Teised lähemad lehte.

Wäljaandja Kirjastuse Osaühisus „Kaja".
Wastutaw toimetaja A. Tupits.

Estoonia teaater

Hooaja awamine.

Teistpäewal, 21. augustil s. a. kell pool 8 õhtul.

„Neetud talu"

A. Kitzbergi 4. waat. komöödia

Kestnädalal, 22. augustil s. a. kell pool 8 õhtul

„Aida"

G. Verdi ooper 7 pildis.

Neljapäewal, 23. augustil s. a. kell pool 8 õhtul.

„Neetud talu"

A. Kitzbergi 4. waat. komöödia

Olen tagasi jõudnud

Dr. Klompus

Naha- ja suguhaiguste eriarst

Wastuwötmine kella 11—1 ja 5—7½

Harju uul. 45, kr. 7, telef. 74.

Leipzigi nahakauplus

Sch. Bornstein ja I. Schalman
Tallinnas, Wana Wiru uul. 5.

Sügiseks ja talweks saadud:

Kõiksugu kübaraid, mütsiriideid, mütside walmistamise materjaalid, karwanahkmütsid, kunstlik karakul ja kõiksugu karwanahkasid.

Walik wäga suur.

Kes oma naist armastab ja rahu majas ihaldab,

see ostku eht

„MUNDLOS-ORIGINAL-VICTORIA"

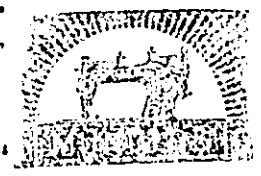

ömblusmasin, mis töötab tasa, on wastupidaw, ömbleb kõige peenemat kui ka kõige jämedamat riiet ühesuguselt, ömbleb ja tikib. Tikkimise õpetuse terwe kursus maksuta. Jaowiisi maksmine lubatud. Nõudke ilustatud nimekirja!

Lier & Rossbaum

Tallinn, Rataskaewu uul. 5

Meriasjanduse Peawalitsus kuulutab wälja wähempakkumised

elektri-installatsiooni materjaalide

peale. Pakkumised tulewad sisse anda kinni pitseeritud ümbrikkudes, 20-margalise tempelmargiga warustatult, kunni 25. augustini kella 10 e. l. Meriasjanduse peawalitsuse kantseleisse. Pakkumise kindlustuseks tuleb sisse maksta 10 protsenti pakutawast summast Meriasjanduse Peawalitsuse kassasse, eht Eesti Panga garantii anda. Kwiitungi pakkumisele juure lisades, esineda ainult hindadega franko ladu sadamas, Eesti markades.

Tingimised saadawal Meriasjanduse Peawalitsuse kantseleis äripäewadel kella 10—12.

Meriasjanduse Peawalitsus

TALLINNA KOLLEDZ'is

algawad eksamid

23. augustil kell 5 õhtul.

Opetöö algab eekursusel 1. septembril, I ja II kursusel 12. septembril kell 5 õhtul.

JUHATUS.

Dr. E. Brasche

tagasi jõudnud.

Haawa- kõrwa-, nina- ja kurguhaigused

Kõnet. äripäewadel 10—11 e. l. ja 4—6 p. l.

Rüütli uul. 14—3 telef. 21-97.

Tagasi jõudnud

Dr. M. Epstein

naistearst.

Kõnet. 4—6, Estoonia puiestee 18 kr. 2.

Silmaarst

Dr. N. Genss

wötab wastu k. 8—11 ja 3—½6

Harju uul. nr. 45, kr. 7.

Kõiki neid

kooriliikmeid,

kes olid kaastegewad laulupeoaegistel wabaõhu-etendustel, palutakse endid registreerida **Draamateaatri** büroos igapäew k. 10—4 ja teistpäewal, 21. sk., kell 6 ilmuda laulupeoplatsile.

Alalise koori kokkutulemise tähtajaks jääb esmaspäew, k. 5, Draamateaatris.

Nüüd on õige aeg pöllumehele pekstumasinaid ja mootoreid

osta.

Soome kõige rohkem tuntud pöllutöömasinate tehase masinad, mis näituste peal kõige kohasemateks wäikepöllumeestele on tunnistud, on saadawal heade tingimistega

Paul Lindblomi läbi

Tallinnas, Lai e uul. nr. 6

Õpetus algab Wigala pöllutöökoolis

15. oktoobril s. a.

Õpilasteks wöetakse wastu mõlemist soost isikuid, kes sunduslikku algkooli lõpetanud ja 16 aastat wanad.

Ülesandmisi wötab wastu ja täielikumaid teateid annab kooli juhataja, aadr. Wigala.

Wigala pöllutöökooli juhataja.

Tallinna konservatoorium

Müüriwahe uul. nr. 12.

Opetuse algus 3. septembril,

uute õpilaste wastuwötmise eksamid on järgmistel päewadel:

3. septembril kell 10 hommikul klaweriklass
4. „ „ 10 „ keel- ja puhkpillid
5. „ „ 10 „ lauluklass.

Opemaks: 1) õpilased — 4000 M. / 2) wabakuulaj.—6000 M. } poolesaastas

Opemaksu ja uute õpilaste palwekirjade wastuwötmine algab 20. augustil. Kantselei on awatud iga päew kella 10—1.

Direktor: prof. J. Tamm.

Soowitame kõrges headuses oma töostuse:

Wankrimääret,
Kondijahu,
fisfaldab 5% lämmastikku
Kõisi,
Nõõre,
Ohje.

Kaubamaja

Jaan Maim

A.-S.

Tartu, Wabriku uul. 3, telefon 3-59.
Kauplus Kaubahoow 21-a, tel. 4.71.

Teatan Karksi ja Halliste perenaestele et olen Saksaweski willa töö hinda alandanud

ja maksab kunni edaspidiseni:

kraasimine 20 marka willa naela pealt
ja ketrus 10 „ „ „ „

Saksaweski töö headus on Teil juba palju aastaid tuntud ja pannakse selle peale ka edaspidi iseranis rõhku.

Aupaklikult K. RUBEL, Saksaweskil.

Wõnnu Pöllumeeste Seltsi pöllu- ja käsitöö näitus

peetakse sel aastal

Wõnnus 25. ja 26. aug.

Näitus algab 25. aug. kell 12 lõuna ja lõpeb 26. aug. kell 6 õhtul.

Eesti Tori - Roadsteri Hobusekaswatajate Seltsi

Tartu haruseltsi

korraldusel peetakse ära

varsanäitus

Tartus, 1. sept. kell 10 hom. Tartu Eesti Pöllumeeste Seltsi uuel näituseplatsil.

Näitusele wöetakse wastu ainult suguraamatu järeltulijaid: 1) ematagused warsad, 2) aastased warsad, 3) kaheaastased täkk-sälud.

Autasu antakse paremate warsadele, silmaspidades warsa korralikku pidamist ja tema wanemate tõuwäärtust.

Warsade eest platsiraha maksta ei ole.

Tartu haruselts

Piimaühisustele soowitame:

Aurujõuliste piimatalituste fissefeadeid Saksamaa ja Taani wabrikutest.

Ilmakuulsaid „Westfaalia" koorelahutajaid, aurujõul ja käsitsi.

Rootsi „Baltic" auruturbiinig piimatalituse fissefeadeid.

Th. Sabroe & Ko. wabriku külmetusmasinaid.

Paul Junke & Ko. wabriku piimaproowimise-abinõusid.

Piimatalituste ja külmetusmajade ehituste plaanid, eelarwed ja fissefeadete eelarwed walmistatakse asjatundlikult ja korralikult wilunud jõudude juhatusel.

Pöllumajanduse Kestühi—us

„ESTONIA",

Tallinn, Jaan. uulits 6.

A.-ü. „Ühiselu", Tallinnas, Pikk uul. 42.